

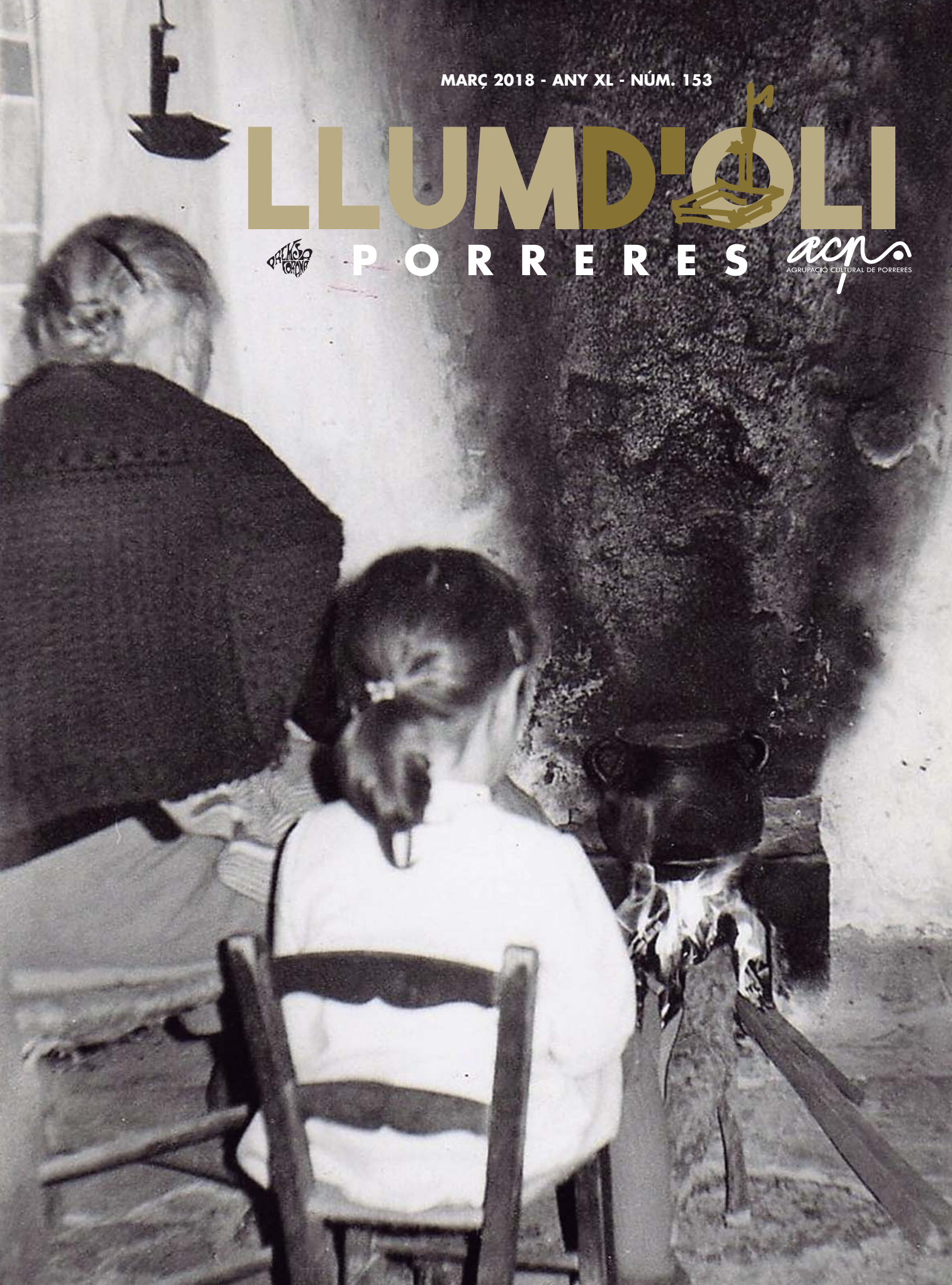
MARÇ 2018 - ANY XL - NÚM. 153

LLUMD'OLI

P O R R E R E S

acn
AGRUPACIÓ CULTURAL DE PORRERES

CONTINGUTS

Què hi pots trobar en aquest número?

Les activitats de l'Agrupació i del
GEP, pàg. 4.

La nova secció "Sempre fa bon temps", del geògraf porrerenc Miquel Tomàs, pàg. 9.

Informació local: hi trobaràs el noticiari porrerenc, la pluviometria i altres informacions interessants, pàg. 10.

La "Vena artística" de na Caterina Gornals, amb una entrevista a Lluqui Herrero, pàg. 12.

Les xafarderies del "sabeu que...", pàg. 14."

Notes històriques, amb articles sobre el cadirat gòtic de la Parròquia, la tercera entrega del ciclisme en blanc i negre, i sobre el republicà porrerenc Francesc Llaneras, pàg. 15.

La secció "La veu del poble" sobre seguretat ciutadana, pàg. 20.

Creació amb l'obturador, el concurs fotogràfic, el glosàrium i dos poemes, pàg. 22.

El "Llum del passat", pàg. 25.

Toni Sastre entrevista al cardiòleg Miquel Fiol, pàg. 26.

La secció d'opinió, ben carregada: articles sobre el català a sanitat, drogoaddicció, la democràcia espanyola, sobre la necessitat d'un espai d'interpretació de la fossa del cementiri i reflexions de gènere sobre el cançoner popular, pàg. 28.

La secció "en femení", entrevistant a Maria "Molleta", pàg. 34.

La secció "de Porrera a Porreres", pàg. 36.

L'Espai escolar, amb escrit del Col·legi Verge de Montis-sion!, pàg. 37.

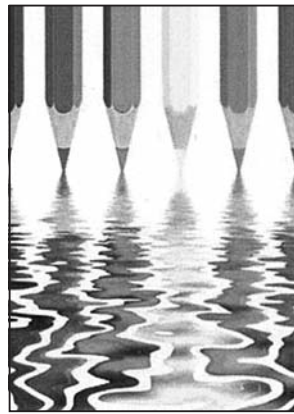
Els esports: l'espai del Club d'Atletisme, i una nova crònica de la UE Porreres, secció femenina!, pàg. 38.

ESTANC - PAPERERIA

ANTÒNIA M^a

Tabac - Revistes - Premsa - Regals
Llibres de text - Fotocòpies en color

C/ Sant Roc, 2
Tel i fax: 971 16 80 05
07620 - PORRERES

MANIS

C/Almoina 30, Porreres.
Tel: 971 16 84 56

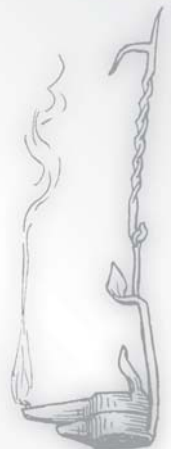
EL LLUM D'OLI TAMBÉ ÉS VOSTRE

T'agradaria veure publicada la teva opinió al Llum d'Oli? Tens alguna queixa, suggeriment o proposta? Vols col·laborar amb nosaltres? Ara pots fer-ho a través de l'adreça **llumdoliporreres@gmail.com**

També ens podràs trobar al local de l'Agrupació (C/ d'en Mago, 6) cada dimarts de 18h a 19h.

I, si t'interessa, pots consultar els números digitalitzats fins el 1996 a l'apartat «Llum d'Oli» del nostre blog (www.agrupacioculturalporreres.blogspot.com) a través de l'enllaç amb la biblioteca digital de la UIB. Si desitges consultar algun número posterior al 1996, només ens ho has de dir o venir al local en l'horari anteriorment esmentat.

*Volem ser la veu del poble.
El Llum d'Oli és cosa de tots!*

Març del 2018 - Núm. 153

Dipòsit Legal PM 76/1979

Edita:

Agrupació Cultural de Porreres
Carrer d'en Mago, núm. 6
www.agrupacioculturalporreres.blogspot.com
www.facebook.com/acporreres
www.facebook.com/llumdolioporres

Coordinació:

Catalina Maria Garí Blanch
Sebastià Lliteres Lliteres
llumdolioporres@gmail.com

Consell de redacció:

Llúcia Salleras Julià
Bartomeu Garí Salleras
Joana Mora Cerdà
Joan Barceló Barceló

Col·laboradors/es:

Andreu Arranz Morell
Joan Ballester Melià
Maria Barceló Crespi
Germanes Barceló-Crespi
Joan Barceló Fusteret
Magdalena Barceló Oliver
Margalida Barceló Taberner
Adrià Domènech Simó
Joan Ferra Sansó
Bartomeu Garí Salleras
Caterina Gornals Miralles
Francesc Melià Barceló
Joana Mora Cerdà
Catalina Nadal Ato
Tòfol Noguera Font
Marc Prieto Gornals
Jaume Rosselló Tomàs
Antoni Sastre Vanrell
Antoni Sorell Mora
Francesc Servera Veny
Miquel Tomàs Burguera
Simó Tortella Sbert
Coral de Porreres
C.A. Porreres
Col·legi Verge de Montis-sion
Marina Viedma Font

Fotografies:

Simó Tortella Sbert
Arxiu Agrupació Cultural

Correcció lingüística

Catalina Maria Garí Blanch

Coberta:

Fotografia guanyadora del concurs fotogràfic "l'hivern", feta per Joan Marí i presentada per na Maria Rosa Juan. Any 1975-1976.

Imprimeix:

Gràfiques LLOPIS, S.A.
Tel. 971 58 04 89
e-mail: disseny@grafiquesllopis.com

Els articles publicats reflecteixen únicament l'opinió dels seus autors.

LA FOSSA DE PORRERES ENCARA NO ES POT TANCAR

Des del novembre de 2016 Porreres viu un moment històric relacionat amb la recuperació de la dignitat democràtica: l'obertura de la fossa on romanien, anònims, els republicans assassinats pels feixistes durant el 1936 i fins al 1938. A vegades s'utilitza l'adjectiu «històric» de forma lleugera, però, en aquest cas, podem afirmar que es tracta d'una vivència important per a tots nosaltres; una vivència que ens remou i commou com a individus, que també és una vivència compartida i, per tant, col·lectiva, com a poble. N'hem de ser conscients, perquè així ho hem de transmetre als més joves; és necessari i indispensable per a la salut present i futura de la democràcia que feim entre tots. La democràcia no és abstracta: és concreta en cada consciència individual i el resultat col·lectiu és molt més que una suma.

Com es concreta aquesta consciència democràtica? Què hi podem fer cada un de nosaltres? Ens aproximarem a alguns dels aspectes que consideram decisius:

Primer. El coneixement objectiu dels fets ocorreguts i la seva significació política (la república, el cop d'estat, la guerra, la repressió, la dictadura...). Tots els habitants de Porreres saben el que varen viure els nostres padrins, padrines, pares i mares? Si no se sap, s'ha d'explicar una vegada i una altra i cada un de nosaltres ha de voler saber. Tant si ens trobam que la nostra família hi estava més directament implicada, en un o altre bàndol, com si no hi estava tant.

Segon. L'empatia individual personalitzada cap a les víctimes de la repressió, les que assassinaren, les que sobrevisqueren i els seus descendents. No podem ni menysprear ni banalitzar la tragèdia d'aquestes famílies. Practiquem l'acompanyament respectuós. Que cada un de nosaltres es posi en el lloc d'una víctima: *I si m'hagués passat a mi?*

Tercer. La proactivitat personal. En la mesura de les nostres possibilitats, participem de manera activa en les actuacions per a la recuperació de la memòria històrica: organitzar actes, llegir llibres o articles sobre aquests fets i les seves conseqüències, conversar obertament i sense prejudicis amb els nostres conciutadans al carrer, a plaça, al bar... a qualsevol lloc. Exigim responsabilitats polítiques als nostres representants, siguin del color que siguin, en les actuacions de recuperació.

Podem afirmar que des de fa més d'una dècada, a Porreres (i en el conjunt de Mallorca i les Illes Balears), hem vist com creixia el nombre de gent que assumia aquesta responsabilitat personal que s'ha anat materialitzant a l'entorn d'associacions i grups polítics determinats. Les persones que ho encetaren i treballaren per fer possible aquesta realitat potser foren titllats d'utòpics, però com deia Gandhi, «el que faci potser no canviarà el món, però és important que ho faci».

L'actual Parlament i el Govern de les Illes Balears ha fet molt de camí en poc temps: ho reconeixem i els felicitem per la valentia i la feina ben feta. Ara cal continuar perquè aquesta realitat no està conclosa: cada un de nosaltres, porrerencs i porrerencques, en la nostra mesura, en som responsables que aquesta fossa s'acabi d'obrir i puguem posar nom i llinatges a les persones que moriren per defensar la democràcia.

IV EIXIDA CULTURAL I PAISATGÍSTICA PEL TERME DE MURO

El diumenge, 7 de gener de 2018 va tenir lloc la IV eixida cultural

i paisatgística que, en aquesta ocasió, va tenir per escenari el poble i el terme de Muro. Malgrat la pluja –més aviat feble– es va poder fer un recorregut pel casc històric i es va visitar detingudament el convent de Santa Anna, l'església de La Sang, l'església parroquial, l'Ajuntament, el passeig de la Riba, el barri del comtat...

A l'horabaixa, qui va voler, va arribar fins a la capella de Sant Vicenç Ferrer, situada entre Muro i sa Pobla, des d'on es va poder contemplar un paisatge immers de ple a sa Marjal.

13 DE GENER. SOPAR DE COL·LABORADORS DEL LLUM D'OLI

Enguany vàrem escollir el restaurant "Es Centro" per celebrar el sopar anual de col·laboradors d'aquesta revista. Més de 25 persones gaudirem de fer la xerradeta i sopar plegats, intercanviant opinions i idees sobre el present i el futur de la publicació. Tant la presidenta de l'Agrupació, Joana Mora, com els dos

coordinadors varen recordar que enguany es compleixen 40 anys del primer número, i varen animar a continuar treballant per fer créixer i donar llum al poble des de les nostres pàgines. Des d'aquí, de nou, gràcies a tothom qui fa possible que el Llum d'Oli existeixi.

20 DE GENER. TALLER DE LECTURA POÈTICA

Dia 20 de gener el taller de poesia de l'Agrupació Cultural es va posar en marxa novament amb la intenció de parlar, llegir i dir poesia, baix la

direcció d'Agnès Vanrell. Decidírem que agafaríem com a referent del taller el poeta Josep Maria Llompart per tal de conèixer i donar a conèixer la seva obra amb la possibilitat de muntar algun espectacle durant l'any 2018, any Llompart. S'aniran fent trobades periòdiques per tal de treballar els textos elegits.

27 DE GENER. ESTAM PREPARATS PER PARLAR DE LA MORT?

Una qüestió difícil de contestar. Parlar de la mort, un tema tabú en tertúlies familiars, amics i companys. Quantes vegades hem sentit a dir: *d'aquest tema m'estim més no parlar-ne*.

Joana Maria Julià Mora és infermera i des de l'any 2015 forma part de l'Equip de Suport d'Atenció Pal·liativa de l'Hospital de Mana-

CONFECCIÓ A MIDA
DISSENY INTERIOR
DECORACIÓ TÈXTIL

Chitón
DECORACIÓN

www.chitondeco.com info@chitondeco.com

DAGMAR & ERICH FUSS
07260 Porreres/Mallorca Tel. 971-16 82 57
Ctra. Porreres – Campos km 0,4 Fax 971-16 85 28

BM Esport - SABATES

Ballester Melià

C/ L'Almoina, 19 Tel. 971 16 82 76
07260 PORRERES Tel. Part. 971 64 74 21

cor. Durant l'hora que va durar la seva xerrada vàrem poder parlar de la mort amb tranquil·la naturalitat gràcies a la seva experiència i a la gran professionalitat. Com ella mateixa diu: *pens que a aquesta vida hem vingut a ESTIMAR i a fer el bé, i que la mort dona sentit a la vida.*

3 DE FEBRER. ASSEMBLEA GENERAL DE SOCIS DE L'AGRUPACIÓ

Dia 3 febrer es va realitzar l'assemblea general anual de socis de l'entitat. Al punt d'informació de presidència, Joana Mora comunicà les baixes i altes de socis durant l'any 2017 i dels subscriptors del Llum d'Oli, i dels treballs que s'ha realitzat per mantenir el local en bones condicions. Referent al Llum d'Oli s'informà de la nova coordinació de la revista per part de Sebastià Lliteres i Catalina Maria Garí i de la bona feina que fan amb il·lusió i dedicació. Enguany se celebraran els 40 anys del naixement de la revista i s'haurà de celebrar.

Joana Mora acabà la seva intervenció amb agraïments: «Vull agrair públicament a les persones que formen l'equip de repartidores i repartidors del Llum d'Oli, a Porreres TV i als membres de la Junta per la seva implicació i dedicació». Seguidament, la tesorera Joana Matas donà compte de l'estat econòmic de l'entitat.

Maria Antònia Nicolau llegí la relació d'activitats que es van dur a terme al llarg de l'any 2017, que no són poques.

En el torn obert de paraula es llegí una nota que ens va fer arribar Joan Ferrà Sansó, membre de la Junta, des de Girona, en la qual agraïa en nom de la seva família les mostres de condol rebudes per la mort de sa mare, l'estimada Aina Sansó, «qui fou sòcia de l'entitat durant molts d'anys i col·laboradora habitual de l'entitat i de la revista, sobretot amb les activitats musicals i de cultura popular». Afegí, també, que n'Aina «era una fervent defensora dels pilars fundacionals de l'entitat: la divulgació i promoció de la nostra llengua i la nostra cultura» i acabà la nota mostrant el seu compromís de seguir contribuint en aquesta tasca.

V EIXIDA CULTURAL I PAISATGÍSTICA: ITINERARI DEL REI JAUME I

El diumenge, dia 4 de febrer de 2018 es va repetir –en bona part– l'itinerari de l'expedició que va dur a terme el rei Jaume I el 1230 entre ciutat de Mallorca i Inca. Anàrem cap a Bunyola, Orient, Alaró, Lloseta i Inca. Vàrem fer lectura d'alguns fragments del *Llibre dels Fets* a l'indret per on passàrem, ja

Ran del torrent de Coanegra, prop d'Orient

BAR
CA'N
GUILLEM
 ENTRE PANSTAPESPIZZES

AV. BISBE CAMPINS, 1 PORRERES 971 647 495

Estanc Can Poo

Segells de goma. Tota casta d'impresos d'impremta.

Havans gravats per a festes.

Llibres de text. Revistes. Articles de papereria.

Juguets. Perfumeria. Articles de regal

Avinguda Bisbe Campins, 12 • Porreres.

Tel. 971 16 66 36 - Fax: 971 64 70 24

que la crònica en descriu algun passatge. A més, ens desviàrem fins al Salt del Freu, on neix el torrent de Coanegra, un racó de notable bellesa natural. A Alaró vàrem llegir i comentar un poema en relació a Cabrit i Bassa i, alhora, vam fer memòria dels fets esdevinguts el 1285 entre l'infant Alfons i aquests personatges. I encara ens aturàrem a l'oratori del Cocó, arran del torrent d'Almedrà.

Dia 17 DE FEBRER. LA FOSSA DE PORRERES, EN QUIN PUNT ENS TROBAM?

Tomeu Garí Salleras ens explicà en quin punt es troba la fossa de Porreres. Encara queden incògnites per resoldre: on són n'Aurora Picornell i les roges del Molinar? Foren enterrades a un altre lloc? Els indicis indiquen que són a Porreres, però haurem d'esperar. On són les víctimes que varen assassinar al racó de la Memòria? A la fossa hi trobaren un diari de 1941. Potser desenterraren cossos i són dins l'ossera comuna?

Esperam poder donar resposta a totes aquestes qüestions plantejades durant la xerrada i que ben aviat s'iniciï la 2a fase de la fossa de Porreres.

Dia 24 DE FEBRER. VI I MORTALITAT, UNA RELACIÓ PARADOXAL

Joan Antoni Puigserver Rosselló és metge, jove i un amant de foravila. La seva trajectòria escolar passa pel CP Escola Nova i l'IES Felanitx, on els

seus resultats acadèmics ja apuntaven alt. Estudià medicina a Barcelona. Actualment fa feina a l'Hospital de Manacor. Després d'un breu repàs històric de la importància del cultiu de la vinya a Porreres, també ens mostrà diferents tipus de vins utilitzats en el segle XX com a medicines: vino Peptona, vi restaurador Comabella...

Com a conclusió, de vi en podem beure, però amb moderació.

VI EIXIDA CULTURAL I PAISATGÍSTICA: CAMÍ DE MUNTANYA I CAMÍ DEL RAIGUER

El diumenge, dia 4 de març va tenir lloc una altra eixida que va

PORRERES - tlf. 971 64 73 16

discórrer, en bona part, per dos camins antics de Mallorca: el camí de Muntanya (de transhumància del ramat) i el camí del Raiguer que unia les ciutats romanes de Palma i Pol·lència. Els assistents tingueren ocasió de veure diferents indrets d'interès com, entre molts altres, les teules pintades de can Moranta i el pou Poal (Binissalem) que és l'únic exemplar de pou cegonyal conservat a Mallorca. A més, pogueren fer un recorregut urbà per Biniamar i Mancor de la Vall i visitar també l'oratori de Santa Llúcia. De retorn, es pogué contemplar l'esplèndid pont de Corbera, al torrent de Vinagrella.

10 DE MARÇ. LA FIGURA DE LA DONA A L'APLEC DE RONDALLES MALLORQUINES D'ANTONI MARIA ALCOVER

La nostra contribució al Dia Internacional de les Dones va ser en forma de lliçó. Maria Magdalena Gelabert, qui va centrar la seva tesi doctoral en l'estudi dels personatges femenins en els contes populars que va recollir mossèn Alcover, ens impartí la xerrada que ens acostà al paper de la dona a les rondalles.

«Les dones de les rondalles són model d'intel·ligència "això era un rei que només tenia una fia, s'al·lota més llesta i sabuda que escaufava el sol..." (En Pere Tort). Les dones decideixen amb qui es volen casar, agafant a vegades la iniciativa, administren els seus bens i es fan càrrec de l'organització familiar i social (doblers i menjar)...».

Una vetllada de records i de reflexions molt interessants.

17 DE MARÇ. AGUIAR AMB EL CANÇONER TRADICIONAL DE MALLORCA

Dia 17 de març es presentà a l'Agrupació el llibre *Aguiar amb el cançoner tradicional de Mallorca* de Miquel Sbert i Miquel Calent. Els autors, un professor i un cuiner, ens feren passar una vetllada ben agradable entre un raig de cançons i un polsim de reflexió sobre les arrels culinàries i gastronòmiques de Mallorca amb un mirador cap al futur. «La nostra voluntat és fer una passejada pels cançoners, principalment del pare Rafel Ginard, i jugar amb el tractament que aquesta tradició oral fa de l'alimentació, els productes, processos per fer visible avui la cuina que 'descriu' el Cançoner com un fenomen sociocultural».

Bàrbara-Art
DECORACIÓ - ANTIC

Gabriel Cortés

MESTRE ARTESÀ LLAUNER

FANALS MALLORQUINS - RESTAURACIÓ DE METALLS

Pl Molí de N'AMENQUAL, 10 - Telèfon i Fax 971 64 72 41 - 07260 PORRERES

ACTIVITATS GEPERUDES

PUIG TOMIR PELS PASSOS DES PEDREGAR I DE SA PARET 17-12-2017

Vam partir de les cases de Menut (centre forestal de les Illes Balears) i ens vam enfilem per un camí de carro cap el coll Pelat i, tal i com ens ha passat a les darreres sortides, es posà a ploure i a fer calambuix. Tanta sort que només foren uns minuts i, després, sortí el sol.

Abans d'arribar al coll, ens desviem a l'esquerra, pel camí que davalla a Alcanella passant pel coll del Bosc Gran. Sense arribar a les cases d'Alcanella, ens vam desviar cap a l'esquerra per un carrerany, vam passar un botador i vam seguir pel tirany fins arribar al camp redó, passant per s'Enrocador des Bocs. Ben davant teníem el puig des Ca de Miner.

Una vegada arribats a aquest punt, vam girar a l'esquerra per enfilem un xaragall que ens dugué cap el Tomir, on vam trobar restes del camí que porta a un ranxo de carboners que es pot trobar més amunt. Després d'això, seguïrem pujant –es va fer un poc feixuc– fins arribar al cim del Tomir (1103 metres) passant pel pas des Pedregar.

Després de berenar, reprenguérem la marxa cap el pas des Pedregar –que és ben empinat. El vam davallar anant amb peus de plom, pel fet que la humitat ens podia fer patinar i rodolar.

Per acabar la ruta, vam arribar al camí vell de Lluc i, d'allà, cap a Binifaldó i Menut, on teníem els cotxes. I cap a la vila s'ha dit!

SA TALAIA MORERA PELS PASSOS DELS TORRERS I DELS PORCS 28-01-2018

Tenint sempre present que ens podem banyar –ja n'estam acostumats aquesta temporada–, partírem cap a Betlem. Deixàrem els cotxes a la sortida i, per un camí de carro que ressegueix la costa, vam arribar al caló, on vam fer una aturada per tal de reprendre forces.

Després del breu recés, reprenguérem la marxa i, quan vam arribar al final del camí, ens vam desviar a la dreta per poder travessar el torrent dels Rossillers i enfilem-nos cap a una pujada –un poc forta i plena de càrritx– fins a assolir la cresta des Mul. Una vegada arribats a aquest punt, ens vam dirigir cap al Coll des Vent: els niguls volaven baixos i tapaven els *cap curuculls*.

Des del coll, vam anar a cercar el pas dels Torrers i d'aquí ens dirigírem cap al pla de sa Torre. Passant per corral i petites barraques, arribàrem a la talaia Moreia d'uns 432 metres d'alçada. A causa de la boira i el vent, no hi estarem molt de temps.

Una vegada arribats a aquest punt, vam començar la davallada. Ho férem cap el coll Peret on enganxàrem amb el camí dels Presos, que seguïrem tot deixant a la banda esquerra el camí den Mondoi. Uns metres més endavant, arribàrem a la pujada de sa Tudosa i al camí de l'Esquena Llarga que davalla fins a l'arenalet i passa pel refugi de la Caseta dels Oguers.

Arribats el coll de sa Bauma, vam deixar el camí per anar a cercar el pas des Porcs, i vam aprofitar per cercar un recés per dinar. Una vegada plens, davallàrem per dins unes caritxeres i anàrem cap al jas del torrent que passa per la font des Barracar –que està dins el torrent– i després de passar per les cases des Barracar –que estan en runes–, vam enllaçar amb el camí del caló i vam començar a desfer el que havíem fet el dematí.

PUIG DE N'ESCUDER PEL PAS DE CAÇADORS I PUIG DELS ALBELLONS PEL PAS DE SA MADONA 25-02-2018

En aquesta ocasió, vam sortir des de Caimari, ens vam dirigir cap a la carretera de Lluc, des d'allà ens desviàrem pel camí dels Horts fins trobar un botador i, per un carrerany ben fitat –que per dins els marges ens du als peus del puig i al començament del pas un poc aeri– ajudats de peus, mans i cames, amunt ens feim i miram enrere les vistes del pla, que són esplèndides.

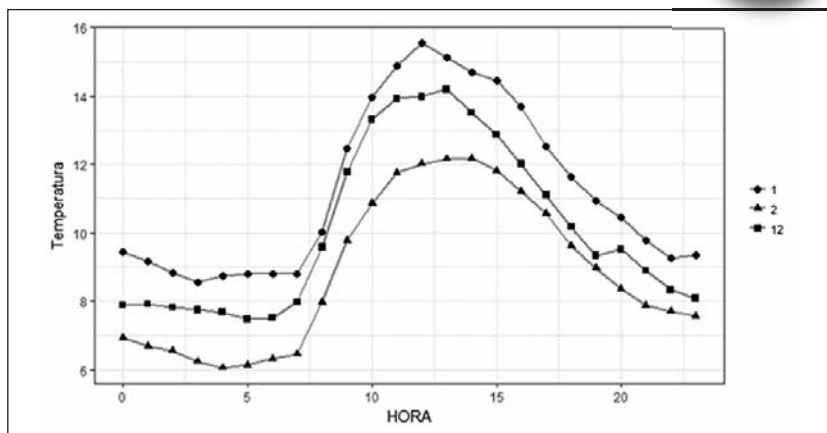
Seguint les fites, vam arribar a un collet i, tot seguit, al cim (574 metres). Des d'allà, començàrem la davallada –un poc complicada– i, entre pins i alzines, ens plantàrem a un altre coll

(467 metres) des d'on agafàrem, de davallada, un camí de carro que, entre marjades i oliveres, ens dugué al camí vell de Lluc i cap a la carretera. Travessàrem la carretera i, per un botador, ens endinsàrem dins el comellà dels Albellons. Passat un abeurador, vam girar a la dreta i, amb una forta pujada i seguint qualche fita, per dins el brut arribàrem a un rotlo de sitja. Des d'aquest punt, anàrem cap al pas de sa Madona. Més tard, arribàrem a una plana i, per aquesta zona, enfilem el puig dels Albellons de 584 metres.

Arribats a aquest punt, vam decidir dinar i, després de la becadeta corresponent, vam començar la davallada, que no va ser gaire complicada perquè ens vam dirigir cap el comellar d'en Pipa fins a arribar a unes barreres; des d'allà, seguïrem vora una reixa fins a trobar-nos una paret i, entre paret i reixa –passant per una espècie de botador–, anàrem cap a un camí de davallada que ens portà a Caimari.

OSCIL·LACIÓ TÈRMICA DIÀRIA ALS MESOS D'HIVERN

Miquel Tomàs Burguera, geògraf

A l'hora de fer estudis climàtics Porres té el luxe de comptar amb una sèrie pluviomètrica prou llarga, que s'inicia l'any 1958. Però, a més, Porreres compta des de fa uns anys amb una estació meteorològica automàtica d'AEMET, fet que permet consultar dades de les principals variables meteorològiques a la pàgina web de la institució i, des de fa poc més d'un any, descarregar les dades horàries que es recullen a aquesta estació, que fan referència a temperatura, pluja, vent i humitat relativa. Amb aquesta col·laboració que inici amb la revista Llum d'Oli, i gràcies a aquesta elevada disponibilitat de dades, intentaré, en la manera que em sigui possible, apropar-vos curiositats sobre la meteorologia i climatologia de Porreres i els seus voltants.

Per començar, m'agradaria parlar de l'oscil·lació tèrmica diària d'aquest passat hivern. I per això, he elaborat una gràfica on apareix representada la temperatura mitjana per a cadascuna de les 24h del dia, cada línia representa un mes distint. El primer que crida l'atenció és que el mes de gener va ser el més càlid dels tres, i que el mes de febrer va ser el més fred. No de bades, segons les estadístiques climàtiques aquest passat febrer va

tenir una temperatura d'1,4°C per sota la mitjana.

Parlant de fred, a la gràfica es veu també com el moment en què es donaven les temperatures més baixes coincidia amb les 4h de la matinada del mes de febrer, amb un valor mitjà de 6°C. En canvi, les 12h del mes de gener, amb 15°C de mitjana, és l'hora més càlida.

El patró general es repeteix mes rere mes, amb les temperatures més fredes a darreres hores de la matinada i les més càlides, entorn a migdia. I a més, tots els mesos presenten una diferència d'uns 6°C entre els moments més freds del dia i els moments més calorosos.

Una altra informació interessant que es pot extreure a partir de les dades horàries és el recompte d'hores que la temperatura està per davall dels 7°C, i que ens serveix per realitzar una aproximació, senzilla però prou ajustada, al que es coneix com a hores fred, i que té una estreta relació amb la necessitat de repòs que tenen els arbres caducifolis. En aquest cas, durant l'hivern 2017-2018 es varen comptabilitzar a Porreres un total de 390h per davall d'aquest valor, la majoria d'elles al mes de febrer, que en va comptabilitzar 208.

PLUVIOMETRIA

Germanes Barceló-Crespí

GENER 2018

Dia

Dia 6	1'0	litres/m ²
Dia 7	14'9	litres/m ²
Dia 8	9'2	litres/m ²
Dia 25	0'2	litres/m ²
Dia 26	9'1	litres/m ²
Dia 27	6'5	litres/m ²
TOTAL	40'9	litres/m²

FEBRER

Dia

Dia 1	14'6	litres/m ²
Dia 2	13'5	litres/m ²
Dia 4	4'6	litres/m ²
Dia 5	5'4	litres/m ²
Dia 6	22'7	litres/m ²
Dia 8	0'1	litres/m ²
Dia 9	14'2	litres/m ²
Dia 10	1'6	litres/m ²
Dia 11	0'6	litres/m ²
Dia 12	18'6	litres/m ²
Dia 19	7'6	litres/m ²
Dia 20	5'4	litres/m ²
Dia 21	1'5	litres/m ²
Dia 22	5'2	litres/m ²
Dia 27	3'0	litres/m ²
Dia 28	0'2	litres/m ²
TOTAL	118'8	litres/m²

MARÇ

Dia

Dia 2	1'7	litres/m ²
Dia 3	9'4	litres/m ²
Dia 4	4'5	litres/m ²
Dia 8	0'5	litres/m ²
Dia 10	5'8	litres/m ²
Dia 17	2'1	litres/m ²
Dia 19	6'8	litres/m ²
Dia 20	3'0	litres/m ²
Dia 21	0'4	litres/m ²
Dia 23	6'5	litres/m ²
Dia 24	6'2	litres/m ²
Dia 30	1'4	litres/m ²
TOTAL	48'3	litres/m²

NOTICIARI PORRERENC

Toni Sorell i Simó Tortella

13 DE GENER

Retorna la dignitat. Les despulles de les primeres 14 persones identificades a l'exhumació de la fossa de Porreres ja descansen en pau. Membres de l'Institut Aranzadi han explicat als familiars els resultats de l'estudi al laboratori. Un acte emotiu de record, reconeixement i homenatge a les víctimes. Francisco Etxeberria, responsable de l'exhumació, creu que encara queden entre 4 i 5 ramificacions de la gran fossa per obrir. Però, mentrestant, ja hi ha 14 noms, 14 víctimes de la Guerra Civil espanyola que recuperen la dignitat.

14 DE GENER

Efemèride. El poble ha celebrat els 64 anys de la construcció de la carretera que va a Monti-sion. Un nodrit grup de veïns va pujar al santuari. També hi era Paco Ferrando, l'únic capatàs de tram que a dia d'avui ho pot contar. Durant l'acte es va poder visionar la pel·lícula dels fets. Una narració audiovisual d'aquella gesta històrica que serví per demostrar la força de voluntat d'un poble unit.

3 DE MARÇ

Indignació. Precisament, Monti-sion ha estat objecte d'actes vandàlics. Malauradament, en els darrers temps, a les Illes, diversos monuments històrics i prehistòrics han patit agressions inadmissibles. Pintades i grafitis que fan malbé el patrimoni de tots. Al santuari porrerenc, els donats i un professional del marès han treballat per eliminar aquestes pintades. Els valors dels autors d'aquests grafitis tampoc no s'haurien de torbar a restablir-se.

11 DE MARÇ

Comerç al carrer. Tot i que va haver-se d'ajornar una setmana, per mor del mal temps, la Fira d'Oportunitats ha permès treure i vendre l'estoc restant de la temporada. L'Associació de Comerciants del poble continua apostant per aquestes accions dinamitzadores. Cada any s'hi veuen més forans, atrets per les gangues que es poden trobar en aquesta jornada dominical.

5 DE GENER

Els pressuposts, aprovats. L'Ajuntament dona llum verda als comptes per enguany, amb les abstencions de Més i del Partit Popular i el vot en contra de PSOE. Seran 3.786.000 euros, un 9% més que el 2017. Un any més, l'oposició ha denunciat l'elevat pressupost destinat a festes, amb 221.000 euros. Critiquen que no es destini una part d'aquests recursos a la cohesió social i a la convivència o a la supressió de barreres arquitectòniques. La batlessa considera, però, que les festes també cohesionen.

17 DE MARÇ

Nous albercoquers. La reconversió del sector albercoquer de la vila avança. Amb noves plantacions, es pretén recuperar i expandir el cultiu d'aquesta preuada i tan nostrada fruita. La recerca d'aquella rendibilitat perduda esperona aquest programa que es basa, sobretot, en l'agricultura ecològica a partir de noves varietats i l'ús racional de l'aigua. De moment, 4 pagesos del poble han complert el cicle de processos i tractaments que marca el projecte.

INFORMACIONS EN BREU:

Si sou **familiars d'alguna víctima de la Guerra** i encara no us han près mostra d'ADN, podeu telefonar a la Direcció General de Memòria Democràtica (971 17 78 60) per demanar cita. Si coneixeu algú que encara no ho hagi fet, us agrairiem que l'hi féssiu saber.

L'Assemblea Popular de Porreres vol informar del Cinefòrum que han organitzat, titulat "**Primavera feminista**" i que tindrà lloc els dies 21 d'abril, 19 de maig i 9 de juny, sempre en dissabte a les 18h a la Sala Polivalent. S'hi projectaran les pel·lícules "*La voz dormida*", "*The help*" i "*Difret*", totes elles basades d'una manera o altra en la lluita pels drets de la dona. Després de cada sessió, hi haurà picadeta i col·loqui.

El **Grup Foganya** torna als escenaris amb l'obra "**F**" els dies 21 i 22 d'abril (20:30h) a l'auditori de Porreres. El preu de les entrades és de 5€ i els beneficis aniran destinats al projecte educatiu "escoles de campanya", iniciativa escolar en favor d'infants refugiats.

La Coral de Porreres a Lluç

Junta de la Coral de Porreres

Diumenge, dia 18 de febrer la Coral de Porreres i un grup d'amics i familiars varem anar a cantar a la missa de Lluç –aprofitant que els blavets eren a Alemanya de gira.

L'hora i el lloc de trobada va ser les 9:15 a n'Hereveta. Varem pujar a l'autocar i cap a Lluç ens anàrem. Una vegada allà, assajàrem una mica i, seguidament, ja va tenir lloc la celebració de la missa. Just després d'aquesta, també oferirem un concert al mateix lloc on cantàrem la Missa Brevis de Jacob de Haan amb cinc peces: *Kyrie*, *Benedictus*, *Sanctus*, *Gloria* i *Agnus Dei*. Tots els cantaires ens trobàrem molt ben acollits.

A les 13:15h ens tenien preparada una deliciosa paella al restaurant *Sa Fonda* gaudint tots plegats d'unes bones menjades, rialles, xerrades... Quan ja eren les 16h ens esperava l'autocar per tornar cap a Porreres. L'eixida ens va agradar tant que la tornarem a repetir. Salut per tots!

LLUQUI HERRERO LLADÓ

Caterina Gornals Miralles

Na Lluqui Herrero Lladó va néixer a Palma el 1975 i va ser allà on va realitzar els estudis obligatoris i BUP. Una vegada acabada aquesta etapa, va partir cap a Barcelona on es va formar com a actriu a l'Institut del Teatre i continuà la seva formació a París i Itàlia. Després d'uns anys per les diferents ciutats i de fer feina a Barcelona, va tornar a Mallorca

i ja fa uns 6 anys que, amb el seu company, va venir a viure a Porreres.

Actualment, es pot dir que és docent, actriu i directora de teatre. Combina la realització d'obres de teatre per diferents companyies i la direcció de les seves pròpies creacions amb la docència a l'ESADIB (Escola Superior d'Art Dramàtic de les Illes Balears) on és professora d'interpretació i d'interpretació davant càmera. A més, dirigeix un grup a l'Estel de Llevant de Manacor i també treballa en sèries de ficció per a la televisió.

Com ja ens han comentat alguns artistes en entrevistes anteriors, viure només de la feina com a actriu és complicat i, normalment, s'ha de combinar amb altres activitats, tal com fa na Lluqui. Al principi no és fàcil trobar feina remunerada, per això s'exigeix constància i perseverança.

Com va sorgir l'interès per formar-te com a actriu?

La veritat és que es pot dir que de manera natural, no va ser una cosa pensada. Ja de jove feia teatre a l'escola i em vaig apuntar a l'Escola Municipal del Teatre a Palma. Posteriorment, vaig conèixer na Leona Di Marco, una directora de teatre americana que vivia a Mallorca i que em va encoratjar molt, a més d'altra gent amb la mateixa passió. Una vegada acabat BUP, vaig partir cap a Barcelona... i tot va ser una roda.

Has fet alguna altra feina o sempre has fet d'actriu?

No, sempre he fet d'actriu. Vaig estar fent feina i estudiant a Barcelona durant 10 anys dins el món del teatre i després, amb el naixement d'IB3, vaig començar amb la televisió. A l'hora de fer les primeres sèries a IB3, a molts actors i actrius mallorquins que estàvem a Barcelona ens varen cridar per venir a gravar aquí, i va ser així com vaig iniciar-me en el mitjà audiovisual.

Recordes la primera vegada que vares actuar davant un públic?

Ui, no, la primera vegada no, però va ser a l'escola, de petita. El que sí record és la primera vegada que vaig actuar amb l'Escola Municipal del Teatre fent una obra a l'espai de ses Voltes.

I la primera aparició a la pantalla?

Va ser a la sèrie de ficció *Vallterra*, emesa per IB3 el 2005.

LLG FUSTERIA
LLITERAS GARI

Portes i Cuines fetes a mida

C/. Major, núm 61 - 07260 PORRERES (Mallorca)

Taller: Ctra. Porreres - Montuiri, Parcela 250

Telef. i Fax 971 16 84 66

En quin tipus d'obres actues?

La veritat és que tant faig teatre de text, obres on tot està escrit (el text, l'espai, els temps...) com obres de creació pròpia i obres d'improvisació, on hi ha un guió pensat, però no el text, i a partir de propostes internes o del públic es va creant l'obra.

Pel que fa a les obres de creació, com es viu sent la directora?

Com a actriu és interessant posar-te en la mirada externa i poder provocar aquell univers que tu imagines. Com a actriu coneixes el rol dels actors i actrius i pots donar eines per aprofundir en la seva tasca, estimular-los, proposar que s'han de jugar dins l'obra.

Hi ha diferència entre actuar a una obra de teatre o actuar a la televisió?

Sí, és diferent, són dos mitjans que requereixen una tècnica diferent. Per fer una obra de teatre es comença assajant, en qualsevol espai, sense la posada en escena definitiva. Es van fent assajos durant setmanes, variant i perfeccionant tot el que és necessari, per acabar amb l'obra final. Els llums, el vestuari, l'escenografia... és el darrer que es posa damunt l'escenari, quan ja s'han fet alguns assajos. Ben al contrari de la televisió, a l'hora de gravar una sèrie vas al lloc indicat i es graven totes les escenes d'aquell espai, la gravació no és cronològica. A l'audiovisual la producció i la tècnica (llum, plató) és allò més important. A més, el treball de memòria no és el mateix ni requereix el mateix esforç. La televisió requereix immediatesa, ser resolutiu i un treball de contenció, tant a nivell físic com a nivell de veu i emocional. El teatre requereix projecció de la veu, del cos i de l'emoció.

Quin rol t'agrada més fer?

Realment qualsevol rol que tenguin «suc», pot ser dramàtic o còmic, però ha de ser un personatge que doni joc, sigui arriscat i que es noti que va avançant. També m'agraden aquells personatges que parlen de temes d'actualitat, els quals són un mirall de la realitat i donen peu a la reflexió del públic.

Hi ha alguna actuació que sigui més important o especial per a tu?

Triar-ne només una és difícil després de tants anys actuant, però del teatre de text destacaria *Historia(es)*, un recull de diferents històries reals recollides de gent de Mallorca, la qual es feia al teatre, però també es va dur a terme a domicili (cases particulars) i va ser especial; i *Matrimoni de Boston*, peça que actualment encara representam després de

més de quaranta funcions.

Pel que fa a les obres que he dirigit destacaria *La maledicció*, també hi vaig fer dramatúrgia. És una adaptació de *La maledicció dels morts de gana*, del dramaturg Sam Shepard. En aquesta obra hi va actuar la porrerenca Margalida Grimalt.

Finalment, d'obres d'improvisació i creació destacaria *Una gavina* i *El sopar*.

Tens algun ritual abans de sortir a l'escenari?

Sí, clar que sí, fer un bon escalfament. Escalfar bé el cos i la veu és molt important, a més de tenir una bona complicitat amb els altres actors i actrius, ja que es necessita confiança i entrega.

Finalment, hi ha alguna anècdota curiosa que hagi succeït en alguna actuació?

A una actuació pot passar de tot, hi ha mil històries, des que s'apaguin els llums del teatre fins a sonar un mòbil durant l'obra i que es posin a xerrar per telèfon a la primera fila i haver d'aturar l'actuació. Després, a vegades, hi ha algunes errades del text o de la posada en escena, però arriba un moment que això és el que t'ajuda a estar més atent i en reacció.

CAMPANYA PERMANENT DE DONACIÓ DE SANG A PORRERES

28 DE MAIG Centre Sanitari del c/ Cerdà, de les 17:30 a les 21 hores.

30 DE JULIOL Centre Sanitari del c/ Cerdà, de les 17:30 a les 21 hores.

Informació facilitada per la Fundació Banc de Sang i Teixits de les Illes Balears. Tots els grups sanguinis són necessaris. Una donació pot salvar fins a tres vides. No et quedis indiferent, dona sang!

SABEU QUE...

- ¡"Extra, extra"! Sabeu que tornen els toros a la vila? I no... no és en Sandalio, ja ens sap greu. S'ha tornat a obrir el "portal de toriles" a la plaça de toros!

- ...no estaria de demés que esmotxessin els arbres de plaça? El dia dels Reis no els podíem ni tan sols veure les barbes!

-...no estaria gens de demés que l'Escola Nova dugués el nom d'aquell qui en va impulsar la seva construcció al 1936, motiu pel qual fou assassinat? Sí, parlem de Climent Serra Servera *Banyat*. CEIP Climent Serra Servera. Sona molt bé, no ho trobau?

-...els macs que han "barrinat" damunt el creuer entre la carretera de Campos i la ronda de l'Estació més que facilitar la circulació el que fan és augmentar el perill en cas d'haver-hi algun accident? Farien més servei a qualque altre lloc.

-...la normativa municipal sobre tancament de parcel·les urbanes dins el casc urbà no el compleix ni el tato, llevat dels 4 que van creure quan tocava?

-...encara n'hi ha que creuen que els drets dels catalanoparlants són menys importants que els dels castellanoparlants? Això deuen pensar els qui no poden sofrir que els demanin el nivell B2 de català per entrar a places de funció PÚBLICA en sanitat. Saps si anessin a França i no volguessin aprendre francès... i això que aquí els donen 2 anys per treure's el nivell, i gratis!

-...n'hi ha que van vestits de capellà (amb el "bonete" i tot!) i intenten estafar les botigues de la vila? Ni de l'Església ens podem fiar!

-...des de l'aplicació de l'article 155 a Porreres cauen balconcs, hi ha robatoris on peguen tirs, i hi ha gent que es fa passar per capellans per no pagar... això pareix l'Oeste! Mariano, dimissió!

-...malgrat hagin passat 30 anys de la Llei de Normalització Lingüística encara hi ha bars de Plaça que no en fan ni cas? La carta hi és en francès, alemany, anglès, castellà... tan difícil deu ser afegir-hi la nostra llengua?

-...el pressupost de l'Ajuntament destinat a normalització lingüística pareix que no s'ha invertit en revisar el programa de la festa de Monti-Sion? "N'Araveta"... vergonya aliena!

-...en lloc de tantes xerrades amb autoritats de Porreres el

La puerta de toriles... vat aquí!

que hauria de fer la Guàrdia Civil és vigilar més els foraviles?

-...el PP de Porreres tot l'any fa de *florero* però quan arriben les eleccions el seu facebook bull? I llavors 3 regidors! No hi ha com el conservadorisme...

-...el seu jefe suprem, en Company, teòricament "regionalista" se veu que va voler bravejar de tenir

«28 apellidos mallorquines» davant «estos de la izquierda» que deuen ser tots uns «forasters»? Vaja carca racista i clasista que està fet! Mallorquí és qui viu i estima aquesta illa! Tant és si tenim 28 com cap llinatge mallorquí.

-...de ben segur en Company pegaria un bon esglai si sabés que els seus «28 apellidos mallorquines» són també catalans, com la majoria dels llinatges que vénen de l'avior. Idò, dues tasses!

-...l'illeta amb el senyal que hi ha entre la botiga del Pou d'Amunt i l'Hiper Centro no fa més que nosa perquè el bus pugui girar cap a la ronda? Entre clots al carrer, bots i l'illeta és tota una odissea anar en cotxe per allà!

-...per la "Justícia" del Reino de España és pitjor cantar cançons insultant el Borbó i en Jorge Campos que no robar a les arques públiques? Amb raó PP i Ciudadanos donen tanta canya amb cantants i artistes, així no investiguen els seus desastres! I esperau que arribi el Mundial... Valtònyc llibertat!

-...na Carreixeta (exbatlessa de Felanitx mig porrerenca, ara senadora) va esmolar la gargamella al Senat cridant histèrica que "SES ILLES SÓN MEEEEEEVES, NO SEVES!" perquè estava gelosa d'un senador d'ERC que demanava la tarifa plana dels vols entre Balears i la Península? Clar, com que ella només hi està a favor quan vota al Consell de Mallorca...quina barra!

SOBRE EL CADIRAT GÒTIC DE L'ESGLÉSIA PARROQUIAL DE PORRERES

Maria Barceló i Crespi

A Porreres hi ha una peça de mobiliari del segle xv de notable interès artístic.¹ Es tracta d'una part (vint-i-dues cadires) del cadirat o cadiram d'estil gòtic de l'església conventual de Sant Francesc de Ciutat –on roman l'altra part (trenta-dues cadires). Inicialment eren seixanta-sis seients, però alguns s'han fet malbé.

Ara per ara, es desconeixen els motius pels quals aquest cadirat es desmantellà i una part arribà a Porreres i qui ho propicià. Potser s'hagi de contemplar que sobrassin en les reformes del convent franciscà (segles xvii-xviii) i s'aprofitassin per a la nova església barroca de Porreres.

És l'únic exemplar de cadirat medieval que es conserva a Mallorca, a més del de la Seu, obrat per Antoni de Camprodon entre els anys 1331 i 1339.

El 13 d'octubre de 1447 l'imaginaire català Macià Bonafè signava un contracte amb el convent de fra menors de Ciutat per obrar un cadirat que havia de seguir el model del que ja havia tallat per a l'església de Santa Maria del Mar de Barcelona. El preu acordat, inicialment, era de 496 florins a pagar en tres parts i la feina s'havia d'acabar en un termini de dos anys i mig.

El mestre Bonafè treballà en obres semblants per a les catedrals de Barcelona i Vic, l'església de Santa Maria de l'Aurora de Manresa, l'església de Santa Maria i el convent franciscà de Vilafranca del Penedès, entre altres.

La importància de les obres realitzades per Bonafè –així com els centres que el sol·licitaren– fa palesa la seva valoració professional en l'àmbit de la talla.

El més destacat del conjunt dels setials és la seva decoració en la qual predomina la temàtica religiosa, així com imatges

Setial en la misericòrdia del qual hi ha un escut partit amb motius heràldics.

vegetals i geomètriques. Tampoc no hi manquen elements heràldics.

L'estat de conservació dels seients porrerencs és deplorable. Malmanat pel pas del temps i per la deixadesa dels humans, aquest cadirat té mala ferida. Urgeix una restauració primmirada i rigorosa o, en cas contrari, no hi serem a temps.

A qui correspongui, li cal fer totes les passes necessàries per tal de procedir a una imminent i improrrogable restauració d'aquesta part del patrimoni cultural de la parròquia de Porreres.

BIBLIOGRAFIA

LÓPEZ I IBORRA, Laura: "El cadiram de Sant Francesc de Palma-Porreres, una obra mallorquina de Macià Bonafè", *Actes de les I Jornades d'Estudis Locals*, Porreres, 2007, 27-43.

LLOMPART, Gabriel: "Miscelánea de arquitectura y plástica sacra mallorquina (siglos XIII-XIV)", *Analecta Sacra Tarraconensia*, XVI, 1973, 83-114.

1. LÓPEZ I IBORRA, Laura: "El cadiram de Sant Francesc de Palma-Porreres, una obra mallorquina de Macià Bonafè", *Actes de les I Jornades d'Estudis Locals*, Porreres, 2007, p. 27-43.

Graduat Social

Av. Bisbe Campins, 3
07260 PORRERES
Tel. 971 16 80 38

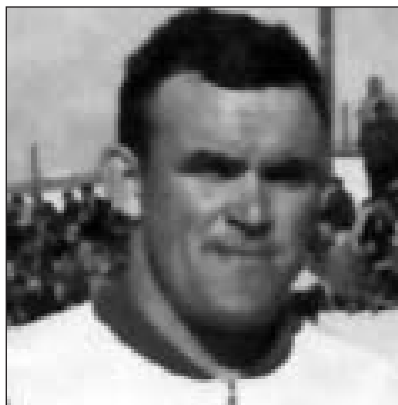
CICLISME EN BLANC I NEGRE (III)

Francesc Melià Barceló

Seguim desfent calça. I és que allò que havia de ser un senzill recordatori del món ciclista porrerenc de la postguerra, ha esdevingut gairebé una sèrie per capítols. Nombroses informacions, comentaris i recomanacions ens hi empenyen.¹ Dediquem l'esforç d'avui a reconèixer en Miquel Mora Gornals (1936-2012), en Miquel de s'Avall, destacat esportista de finals dels anys 1950 i principis dels 1960.

Miquel Mora Gornals nasqué l'onze de setembre de 1936. La infantesa i la joventut les visqué a s'Avall (Ses Salines) on va iniciar les pedalades. En els diferents articles, llibres i recopilacions sobre el ciclisme se'l titlla de «corredor important en la seva època». Destacà de ben jove, i al llarg de la seva carrera va aconseguir un ressenyable palmarès, amb èxits molt destacables, especialment la participació amb victòria en diversos campionats d'Espanya de ciclisme en pista, així com l'excel·lent experiència de prendre part en uns jocs olímpics (Roma, 1960).

Com la majoria dels corredors que hem conegut, a la vintena d'anys ja el trobam competint, sobretot en l'àmbit local.² Parlem dels anys 1955 i 1956, moments en què dedicava més temps a les competicions en ruta –tot i que a la llarga es mostrarà més actiu als velòdroms. L'any 1957 aconseguia un dels seus primers reconeixements com a component de la selecció balear de ciclisme; es proclamà campió d'Espanya per regions (en una selecció en la qual també prengueren part Jaume Alovera i Joan Vicens). El mateix any quedava tercer en el campionat de Balears de ciclisme en ruta.

Els dos anys següents, Mora hagué de complir amb «les obligacions militars»³ a Àfrica i solament el documentam en algunes carreres d'àmbit local l'any 1959. En canvi, l'any 1960 podríem dir que és el de l'eclosió, el moment en què apareix amb molta força en el panorama esportiu i el de la consolidació en l'elit durant uns quants anys. Especialment important fou la participació en diferents proves de ciclisme en pista de les quals cal destacar la de persecució, tant a nivell individual com en la d'equips. En aquesta darrera es proclamà campió a Madrid amb l'equip de Balears, mentre que a nivell individual va aconseguir la medalla de plata d'Espanya i la de Balears. També competia

en altres modalitats com la puntuació (va assolir un 2n lloc en el campionat d'Espanya), fons en pista (2n d'Espanya) o l'americana, entre d'altres. A més, continuava present en les competicions de ruta a Mallorca (Volta a Mallorca, 14è classificat) i també fora, com el cas de Catalunya (Cinturó de Catalunya, 13è classificat).

La solidesa mostrada durant aquell any de 1960 el catapultà cap a les olimpíades de Roma. Fou convocat com a membre de l'equip de ciclisme en pista en el qual destacava el gran nombre de mallorquins, la qual cosa testimonia el potencial dels esportistes illencs. L'acompanyaven Miquel Martorell Pou (Lloseta), Francesc Tortella Rabassa (Sineu), Pere Gayà Capó (Ciutat) i Jordi Nicolau Morlà (Vilafranca).⁴

El nostre protagonista va córrer la prova de persecució per equips (4.000 metres). Completaven el combinat José Maria Erradonea Urtizberea, Francesc Tortella i Miquel Martorell. La prova tingué lloc al velòdrom olímpic entre els dies 27 i 29 d'agost. L'equip espanyol prengué part en la primera ronda amb 19 equips, dels quals solament 8 passaren a quarts de final. Obtingueren un temps de 4'44"87 centèsimes que resultà insuficient per passar ronda. El podi final el formaren Itàlia, Alemanya i la Unió Soviètica respectivament.⁵

A partir d'aquell moment, Miquel Mora va convertir-se en professional. Durant aquells anys va militar professionalment de manera individual (1961), amb l'equip C.C. Barcelonès – EMI (1962), amb l'*Hoteles de Mallorca* (1963) i el 1964, de nou, individualment.

En aquella època, el periodista esportiu *Mestelrich* l'havia batiat com «la locomotora humana de les pistes mallorquines». I és que, a més d'una colossal

LLEGEIX
LLUM D'OLI

força i empenta, el nostre protagonista no passava desapercebut amb la seva destacable envergadura (uns 80 quilograms de pes i una alçada de metre amb setanta-cinc centímetres). A la revista *Mallorca Deportiva* ens ho il·lustren amb aquestes paraules:

«Encorvado sobre el manillar, la mirada fija hacia adelante, y en las piernas un movimiento uniforme y constante. Al pasar parece estremecerse la pista. Es una ilusión pasajera pero por unos momentos nos hace pensar que de veras el cemento de la pista tembló por el paso de su bicicleta».⁶

Pel que fa la seva personalitat, diferents cròniques i entrevistes es refereixen a ell com un home senzill, de mirada franca, paraules sinceres i modest.⁷ Com a curiositat, segons una llegenda –no contrastada i poc probable– aquell *bomenàs* seguia una dieta a base de tres pollastres diaris. D'aquí que el periodista s'hi referís com «un As de la bicicleta y de comer pollos».⁸

Els èxits més destacats dels anys de professionalitat els trobem a la pista: campió d'Espanya de persecució l'any 1961 i 1962 i medalla de plata el 1963; medalla de bronze en els campionats d'Espanya de persecució per a professionals els anys 1962 i 1964. També pren part dels Sis Dies de Madrid de 1961, assolint un 12è lloc.

Mentrestant, continuava corrent en les competicions locals, en els principals velòdroms i circuits urbans, que compaginava amb algunes curses per etapes a la península (Volta a Catalunya, 1962; Volta a Andalusia, 1963; Volta a Llevant, 1963). Les informacions van minvant a partir d'aquell moment i tot apunta que el darrer any de plena activitat competitiva fou el de 1964.

Serveixin, doncs, aquestes notes per refrescar la memòria d'un altre dels nostres ciclistes. Donem valor a les seves vides, als seus esforços i els seus èxits esportius. Ells foren la generació del ciclisme en blanc i negre, l'exemple més proper per les futures generacions de ciclistes porrerencs, els quals ja podem resseguir en les fotografies en color.

1 La present col·laboració neix de les informacions i de la suggerència de Miquel Bover Julià Martí.

2 La majoria d'informació sobre la participació i el palmarès del ciclisme prové de VIDAL, Miquel; FLAQUER, Mateu: *Ciclistas de Mallorca*; VIDAL, Miquel: *Miquel Nadal Comas, "Minaco"*, ambdós extrets del web www.mvidal.es.

3 *El Mundo Deportivo*, 28 d'agost de 1961, pàg. 5.

4 VIDAL, Miquel; FLAQUER, Mateu: *Ciclistas de Mallorca*, publicat al web www.mvidal.es.

5 Informació extreta del web www.sports-reference.com/olympics/summer/1960/CYC

6 "El campesino campeón: Miguel Mora", *Mallorca Deportiva*, 1 de juliol de 1961.

7 "El campesino campeón: Miguel Mora", *Mallorca Deportiva*, 1 de juliol de 1961.

8 "El campesino campeón: Miguel Mora", *Mallorca Deportiva*, 1 de juliol de 1961.

Bar Pub
ES FAROLET

**jaume
sastre
soler SL**
materials de construcció

ceràmiques i gres ◆ bigues imitació fusta
ciments ◆ saques ◆ aïllants ◆ canonades
lloguer de minicontenidors (Servei a domicili)

CARRER NOU, S/N
(SORTIDA CTRA. PORRERES-VILAFRANCA)
07260 - PORRERES
TEL. I FAX: 971 647102

FRANCESC LLANERAS DE CAN PASTIS, LA IMATGE D'UN PORRERENC REPRESSALIAT

Bartomeu Garí Salleras

Posar cara i ulls a les víctimes de la repressió és un gran repte, atès que encara hi ha moltes persones que foren assassinades durant la Guerra Civil de les quals desconeixem els seus trets físics. Gràcies a l'aportació de l'amic Gregori Barceló Llaneras, fem arribar una fotografia de Francesc Llaneras Trobat *de can Pastís*, un porrerenc que va morir la tràgica nit del 16 al 17 d'agost de 1936 davant l'antic cementeri municipal de Manacor.

Francesc Llaneras nasqué a Porreres, el 14 de gener de 1903. Era fill de Francesc Llaneras Nicolau i Margalida Trobat Bover. Vivia a una de les darreres cases del carrer del Pont amb el seu germà Miquel. Era fadrí i feia de gerrer. Sabem que estava afiliat al sindicat Fraternitat Obrera de Porreres i que era col·laborador habitual del quinzenal *La Voz de Porreras*, un diari que les autoritats franquistes batejaren com un «periódico de izquierdas de dicha villa, de tendencia izquierdista i anticatólico. Empezó el 6 de abril de 1935 y terminó en julio de 1936». Ara bé, durant els darrers mesos de la República, la publicació que es feia anomenar *periódico independiente* fou en moltes ocasions la tribuna de les esperances i anhels de canvi d'un petit grup de porrerencs progressistes. Els articles d'aquesta publicació també denunciaven el posicionament dels cacics locals, la tensió emocional i els enfrontaments entre els republicans esquerrans i l'ultradreta porrerenca; a més de les tumultuoses sessions plenàries a l'Ajuntament que acabaven amb la intervenció de la Guàrdia Civil.

Francesc Llaneras va realitzar algunes aportacions a *La Voz de Porreras* que confirmen el seu compromís amb la classe obrera i un posicionament en contra de la classe patronal: «Los obreros no pueden responder individualmente a los ataques de la patronal [...] Fraternidad Obrera defiende la línea del agrupamiento de todos los asalariados del pueblo, para que con la cooperación y colaboración de todos, ésta pueda defender al caído, al insultado, a todo aquel que el patrono intente reducir el precio del salario o aumentar la jornada. Luchamos por la defensa y el mejoramiento vital de los obreros y campesinos sobre las bases de trabajo».¹

Malauradament, la Segona República va durar poc i fou aniquilada de soca-rel. La seva mort va esvaïr les esperances dels esquerrans i obrers porrerencs. La darrera portada del quinzenal *La Voz de Porreras*, editada l'11 de juliol de 1936

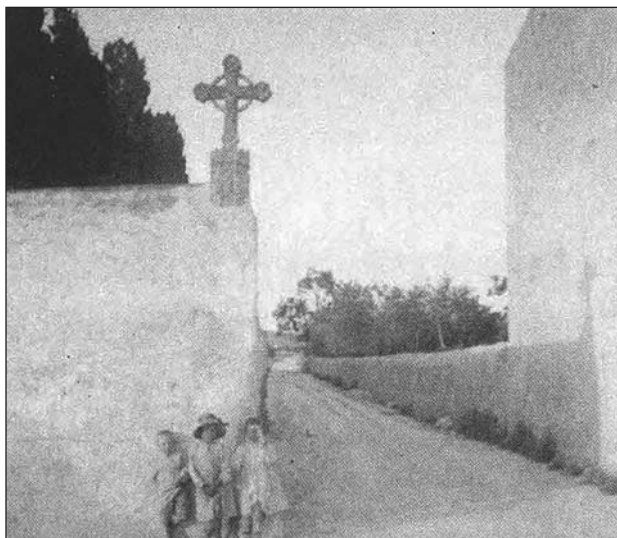
és ben explícita: «¡Abajo la guerra!». Una setmana més tard, els carrers de Porreres matinaren plens de camises blaves armats amb pistoles i fusells. La guerra i la repressió eren al carrer.

El matí del 15 d'agost del 36, dia de la Mare de Déu d'Agost, un grup nombrós de porrerencs foren detinguts. Entre ells hi havia Francesc Llaneras. Els falangistes li aconsellaren que passàs la nit a la presó improvisada de Cals Hermanos al carrer Lluís. L'endemà dematí, l'esposa de Bartomeu Vaquer *Picarola* —que també va passar la nit al corral del convent— li dugué el berenar. En Tomeu *Picarola* i en Francesc *Pastís* eren veïnats de tota la vida i compartien idees polítiques. Al cap d'una estona, un camió de feina es va aproximar a l'edifici. Els falangistes ordenaren tancar totes les persianes dels voltants. Un a un, els catorze porrerencs pujaren a la part del darrera del camió. Aquestes per-

sones eren els regidors de l'Ajuntament, Jordi Llaneras Llull *de Can Ferrer*, Andreu Amengual Barceló *Amengual* i Rafel Sampol Cerdà *Pastor Paula*; el guàrdia rural, Pere Josep Sitjar Font *Boixa*; el tresorer de l'Ajuntament, Bartomeu Vaquer Julià *Picarola*; el mestre d'obres, Climent Serra Servera *Banyat*; els membres de Fraternitat Obrera de Porreres, Sebastià Ferrà Xamena *Carraixet*, Pere Juan Juan *Obrador*, Antoni Servera Mora *Torres* i Antoni Salleras Picornell *Gran*; els militants d'Esquerra Republicana Balear, Fèlix Parejo Melià, Gaspar Oliver Nicolau *de Son Oms* i Pere Nicolau Sorell *Mianes*; i el jove Francesc *de can Pastís*.

Instants després sortiren del poble en direcció a Manacor. Quan arribaren a la ciutat, foren retinguts en una dependència vigilada pels carnisers de Falange. De nit, foren traslladats a l'antic cementeri catòlic del camí del Port —anomenat del Pla de Son Mas— que estava situat a la barriada de Baix des Cós, escassament a cent metres de les darreres cases del poble de Manacor, a la cruïlla dels camins de Son Carrió i del Port de Manacor. Allà foren assassinats juntament amb un centenar de persones més i un nombre indeterminat de milicians que havien desembarcat amb l'expedició de Bayo i que foren presa fàcil pels sanguinaris falangistes del capità Jaume. La xifra d'assassinats d'aquella tràgica nit es va acostar a les dues-centes i totes elles foren sotmeses a tota mena d'atrocitats.

Els catorze porrerencs, com els altres, foren col·locats vora la paret d'una casa situada a uns tres metres del mur del cementeri. Els que disparaven ho feien des de la part alta del mur que tancava el recinte funerari. Sediciosos de sang, els botxins no tingueren cap mena d'escrúpols per tal de tirotejar les seves víctimes, que poc després foren regades amb benzina i cremades a tres fogueres davant del frontal del recinte del cementeri, vora l'angle pròxim a la cruïlla de camins. Cremaren durant uns dies. Finalment, les restes foren tapades amb calç viva amb la intenció d'esborrar el seu rastre.

A la dreta, paret de la casa situada davant el mur del desaparegut cementeri del Pla de son Mas de Manacor on fou afusellat Francesc Llaneras i la resta de porrerencs la nit del 15 al 16 d'agost de 1936.

Però els botxins no aconseguiren el seu propòsit. Hi hagué persones que presenciaren aquell espectacle i mai no el pogueren esborrar de la seva retina. També n'hi hagué que visitaren el lloc per tal de comprovar si hi havia els seus familiars. Sempre recordaren l'horrible pudor de carn cremada que sorgia dels tres foguerons. L'amo en Francesc *Balança* em va dir: «Pareixien socs de figuera plenes de fum i flames». Però eren els cossos dels nostres veïnats que varen morir una dantesca nit d'estiu, durant les primeres hores del desembarcament de les tropes catalanes de Bayo a Manacor. Cinc anys més tard dels fets, l'any 1942, varen enregistrar la defunció de Francesc Llaneras Trobat. Deia així: «Falleció en la ciudad de Manacor el 4 de setiembre de 1936, a consecuencia de la lucha contra el marxismo», tenia 33 anys. L'únic que endevinaren fou la seva edat.

1 La Voz de Porreras, núm. 12 (edició del dia 7 de setembre de 1935).

ENCARA NO ETS SUBSCRIPTOR?

Per poder existir, el Llum d'Oli necessita de la col·laboració i compromís dels seus lectors. Si encara no hi estàs, t'animam a què et subscriguis a la revista. Així, cada tres mesos la rebràs a casa teva, i a més ens ajudaràs a seguir endavant. Per només 15€ anuals la podràs gaudir! Contacta amb nosaltres a través de l'adreça llumdoliporres@gmail.com

LA SEGURETAT CIUTADANA, A DEBAT

Les darreres setmanes i mesos han estat ben moguts a Porreres. No hi ha dia que no surti a un diari o altre el succés del robatori a la finca del camí de l'Olivar. Per no perdre el fil de l'actualitat, no volíem deixar passar l'oportunitat de demanar als nostres veïnats i veïnades sobre una qüestió central al poble: la seguretat ciutadana. Per això, hem sortit al carrer per saber què en pensen els vilatans i vilatanes. Aquí teniu algunes opinions al respecte.

1. Creus que el nivell de vigilància i seguretat de Porreres és l'adient?

2. Quines millores s'hi haurien d'introduir?

XISCO MELIÀ BARCELÓ. 43 anys

Professor de secundària

1. Tenc la sensació de viure amb manco seguretat, major nombre de conflictes, més incivisme i vandalisme, però no diria que tot sigui causa de manca o necessitat de més vigilància.

2. Treball en xarxa dels diferents agents socials, educatius i policials del municipi.

LLORENÇ CERDÀ JUAN. 47 anys

Mestre d'escola

1. Què és l'adient avui en dia? Hi ha res segur? Hem d'estar vigilats pertot arreu?

Crec que el que necessita la societat és recuperar valors de respecte i educació que s'han perdut i que per molta policia i vigilància que hi hagi de poc servirà.

2. Recuperar principis com el de l'educació, treball amb famílies i joves.

ANDREU LEIVA JULIÀ. 22 anys

Estudiant

1. Crec que sí.

2. És difícil dir-ho, per molt que es milloràs la vigilància és impossible tenir ulls pertot. Per evitar tot el

que ha anat passant aquests darrers anys, trob que a nivell de poble no s'hi pot fer gaire cosa, hauria de ser a nivell de comunitat autònoma o estatal. El que faria és donar més ajudes socials i endurir les penes relacionades amb robatoris i violència, així ens asseguram que els que cometem aquests delictes no ho fan per necessitat i anam contra ells amb tota la força de la llei. Per afegir alguna cosa més, diria d'invertir en educació o dedicar més temps a les aules a aquest àmbit.

CATALINA MELIÀ MESQUIDA. 25 anys

Graduada en Bioquímica

1. No, però anam fent amb el que tenim. És com si demanar si els doblers que tens són suficients, anam tirant però si n'hi ha més, millor.

2. Bàsicament, posar més personal policial i així poder cobrir més torns i poder ampliar l'horari de guàrdia. Tal vegada, també es podrien posar càmeres de vigilància a punts estratègics del poble.

JOAN BARCELÓ BARCELÓ. 56 anys

Operari

1. Vista la quantitat de robatoris dels darrers mesos, és evident que la vigilància no és suficient i, per això, s'ha creat el conseqüent clima d'inseguretat.

2. A més d'augmentar la vigilància, l'Ajuntament podria subvencionar la instal·lació de sistemes de seguretat a les llars porrerenques.

GASPAR BARCELÓ BARCELÓ. 54 anys

Vigilant

1. No

2. En quant a les millores, crec que fent més visibles els serenos i els guàrdies civils sobretot a les nits serviria per espantar els delinqüents.

MARGALIDA BARCELÓ MATAS. 41 anys**Treballadora social a l'IMAS**

1. No, personalment pens que falta personal: policies, guardes de seguretat, guàrdia civil, etc.

2. Tal vegada posar policies o guardes de seguretat al camp de futbol, al parc de n'Hereveta, és a dir, a alguns espais públics del poble. D'aquesta manera estaríem mes tranquils d'anar-hi i també d'enviar-hi els nostres fills ja que, actualment, alguns d'aquests indrets queden bastant inutilitzats, per l'ús inadequat que en fan algunes persones.

ANTÒNIA RIGO VAQUER. 24 anys**Graduada en Administració i direcció d'empreses**

1. No, prova d'això, hem tengut durant els darrers mesos una gran quantitat de robatoris al poble.

2. Incrementar la quantitat de policies locals perquè poguessin fer torns durant les 24 hores del dia. D'aquesta manera, la ciutadania podria telefonar-li durant la nit si passàs alguna cosa.

TONI ANDREU BLANCH. 22 anys**Estudiant**

1. No, pens que fa falta més policia a causa de l'augment de robatoris al llarg dels darrers mesos.

2. Personalment, crec que s'haurien d'augmentar els efectius, tant de policia local al poble, com de guàrdia civil a Vilafranca.

CARME BARCELÓ MÁRQUEZ. 39 anys**Mestra de primària**

1. La nostra vila ha crescut molt i això

ens ha suposat un canvi en la nostra societat, pens que encara conservam alguns avantatges de viure en un poble. Ara bé, quan pensam que aquests darrers anys han tingut lloc molts de robatoris a la nostra vila i d'altres del voltant, he de dir que em crea inseguretat. Tots hem viscut en primera persona o coneixem algú molt proper que ha estat víctima d'un robatori i els darrers esdeveniments demostren que la situació no millora. Per tot això, pens que el nivell de vigilància i seguretat és molt millorable.

2. Potser no sigui viable, però pens que el nostre poble necessita més presència d'efectius de la guàrdia civil i un pla de vigilància més intensiu per part de la policia local. Crec que també seria interessant tenir un programa a nivell municipal per treballar amb els nostres joves la gestió del seu temps d'oci i donar-los un espai i unes activitats que els ajudin a formar-se com a persones.

JOSEP FONT ROIG. 21 anys**Músic**

1. No. Crec que falta més seguretat a foravila per evitar robatoris com els q hem viscut els darrers anys. El camp es troba molt desprotegit.

2. Seria necessari un augment de les competències i efectius de la policia local per no dependre dels efectius d'altres pobles. A més, els agents de policia haurien de ser més propers al poble.

MARIA SERRA MELIÀ. 51 anys**Neteja**

1. No, no hi ha seguretat suficient. En tocar les 23h fa por i tot anar a peu pel poble. A més, hi ha molts carrers que no hi ha llum suficient i això pot contribuir a què hi hagi més comoditat pels delinqüents.

2. Millors? Uff, no ho sé! Segons la batlessa i el cap de la policia local ells lluiten per què les deixin posar més municipals, però l'espera es fa llarga i la gent no esta tranquil·la. Potser podrien fer torns de nit els municipals que tenim ara.

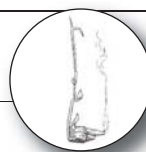

L'OBTURADOR

Francesc Servera Veny

CONCURS FOTOGRÀFIC

Camí de sa Creueta, hivern, 2018, Joan Ferrà Sansó.

Arrels d'alzina. Matias Lladó.

En l'actualitat, és molt habitual parlar de les emocions i de com aquestes apareixen i s'interpreten en cada un de nosaltres. Sabem que cadascú viu aquests sentiments de manera diferent, i per això us proposam com a tema del concurs fotogràfic d'aquesta edició del Llum d'Oli "L'ALEGRIA I LA FELICITAT". Estam molt interessats i alhora intrigats de veure com en cada un dels participants es manifesten aquestes sensacions i, també, com aquestes són plasmades a la imatge. Moltes gràcies a tots els participants del concurs "L'hivern" i animau-vos per aquest proper, pot ser molt emocionant! Tindreu fins el proper 15 de juny per enviar-les a llumdoliporreres@gmail.com.

Boira. Tià Mestre Cerdà

BORDA POESIA

Andreu Arranz

*La perra infecta, la poesia,
risible variedad de la neurosis,
precio que algunos pagan
por no saber vivir:
La dulce, eterna, luminosa poesia.*

José Emilio Pacheco

Jo també em pregunto,
com el poeta mexicà,
què puc fer avui amb tu,
borda poesia, germana de patiments
i estranyes passions,
ara que després de tant de temps d'exili
quasi només apareixes per recitar versos
a alguna al·lota
i semblar una mica més original
invocant obscures arts de temps remots.

Jo també em pregunto
què puc fer avui amb tu,
bruta amiga de comèdia humana,
ara que després de tants anys,
tantes torrentades i marees infectades,
només fas acte de presència
com per no perdre l'hàbit
i poder dir jo sense rancúnia
que a pesar de tot encara sóc poeta,
en moments d'avorriments i espera
com aquest, en portals de Barcelona
o a l'aeroport del Prat de Llobregat.

Jo també em pregunto,
com potser s'han preguntat alguns,
què fer amb tu avui
si només apareixes quan et dona
la real gana
i per què cony no hi eres a Nàpols
quan et buscava
o a Palma o a Porreres.
Misèria de la poesia, *perra infecta*
hagués dit el poeta mexicà.

Em pregunto jo també,
com algun romàntic haurà fet,
per què dintre volem sobreviure tant
el pas del temps,
per què ens han encomanat

GLOSÀRIUM XXXIV

Joan Barceló, *Fusteret*

Vat ací la trista història
d'un poble i la seva gent
que, somniant moments de glòria,
volia ser independent.
I ara el seu president
i quasi tot el govern
acusats de... rebel·lió!
estan passant un infern
a Suïssa passant l'hivern
o tancats a la presó!

I és que a l'estat espanyol,
com mana la tradició,
govern, jutges i el Borbó
actuen amb repressió
com un Franco qualsevol.
Ja tornen els falangistes!
I a Europa... què diran
els governants i juristes?
I a devora els feixistes,
els socialistes... què hi fan?

aquesta malaltia tan modesta
de voler transcendir la carn
si tanmateix algú cremarà els versos,
llibres, ossos, ulls,
i tot acabarà en cendra finalment.

Potser l'únic que volem
és pegar quatre plorades
quan llegim els nostres trastos vells
de tant en tant,
i no passar a la història
ni que algú reciti els nostres versos
per reviure'ns segle enllà.

Potser poder dir tranquil·lament,
sense recança, que som poetes i res més,
plorar sense temps i sense lloc
a una ciutat perduda com Nàpols
o al carrer més assolellat
del nostre mar.

28/IX/17, Aeroport d'El Prat

UNA MIRADA CAP ENRERE

RETALL DEL LLUM D'OLI NÚMERO 10, D'ABRIL DE 1981

Sebastià Lliteres i Catalina M. Garí

NOTICIARI

2

L'ajuntament canviarà els noms dels carrers

A la sessió extraordinària del passat dia 10 de març l'Ajuntament de Porreres aprovà en el seu cinqué punt la proposta del Tinent de Batlle Rafael Picornell relativa a la rotulació en la nostra llengua dels noms dels carrers de la vila, quan les possibilitats econòmiques ho permetin i que també es retornin els noms antics i populars següents:

-C/. José Antonio Primo de Rivera per CARRER DES POU FLORIT

-C/. Conquistador per CARRER DES VENT.

-C/. Calvo Sotelo per CARRER D'EN VEIET.

-C/. Queipo de Llano per CARRER DE L'ALMOINA

-C/. Capitán Crespi de Valldaura per CARRER NOU.

-C/. General Goded per CARRER DE SA GALLA.

-C/. General Franco per CARRER DE JOR.

Així mateix s'acordà canviar els següents:

-C/. Héroes del Balaes per ILLES BALEARS.

-C/. 18 de Julio per REI JAUME I.

-C/. Dr. Magín Vaquer per MOLI D'EN NEGRE.

-C/. Francisco Rosselló per CARRER DE SA COOPERATIVA.

-C/. General Mola per RECTOR LLOM PAINT.

Com es pod veure es restituïxen les denominacions populars correctes i en els casos dubtosos com General Mola o 18 de Julio s'ha decidit per noves denominacions que ens semblen vàlides. Pel que sabem s'ha seguit el criteri que suggeriem al nostre particular estudi "Els Carrers de Porreres" a la major part dels noms i en el cas dels alternatius (Rei Jaume I, Illes Balears, etc), hi estam d'acord.

Felicitam al nostre Ajuntament per aquesta important decisió que venia essent llargament demanada per diversos estaments del poble. Es u-

na notícia aquesta que ens plau donar i creim que la normalització lingüística ha donat una passa prou important pel que fa a la total rotulació en la nostra llengua dels recons porrerencs i a la vegada es reconcilia socialment i moralment amb els noms populars usurpats en motiu de la contenda del 36-39.

Esperem que aquest acord municipal es realitzi sense massa demora i, cosa molt important, que la gent comenci a utilitzar els noms proposats al canvi, tant de manera impresa com oral amb tota naturalitat. Sols així aconseguirem restablir la normalitat.

JOAN BARCELO

CREACIÓ

PENSA-HO *

Jaume Rosselló Tomàs

Pensaven tancar les idees
a les presons de l'oblit,
volien fermar la terra
amb cadenes i mentides.

Recordarem *La Nit dels Ignorants*.

No hi ha banderes al cel dels ulls
i les lleis les fan i belluguen, com sempre,
homes bons i homes de palla i corcò.

Algú ha demanat mai
per què ja no vull jugar amb tu?
Pot ser has menyspreat així com era
el meu nom, els meus amics, la meua llengua,

els dibuixos que fan les meves mans
quan somio tocar els núvols amb els dits.

En tornar-hi, pensa-ho
abans d'aixecar el puny
i rapinyar amb la teua veritat
sense voler escoltar la meua.

I sàpigues,
que només et deman el mateix respecte
que tenc pel teu caminar.

En tornar-hi, pensa-ho i sabràs perquè
no es poden tancar idees,
no es pot encadenar la terra
i ja no vull jugar amb tu.

* Aquest poema vull que serveixi d'humil homenatge als mitjans de comunicació que no s'han deixat vèncer per les imposicions i ens segueixen contant cada dia la veritat.

MIQUEL FIOL: «UN BON METGE S'HA DE PREOCUPAR TANT DE LA MALALTIA DEL PACIENT COM DE LA SEVA SITUACIÓ SOCIAL»

Toni Sastre

Entrevistem a Miquel Fiol Sala (Porres, 1949) director científic de l'Institut d'Investigació Sanitària Illes Balears (IdISBa). El doctor Fiol atresora una carrera professional d'excel·lència, en els seus més de trenta anys dedicats a la medicina, a la investigació i a la docència. Durant aquest llarg recorregut, ha treballat a l'Hospital Sant Pau (Barcelona), a l'Hospital Universitari Son Dureta i a l'Hospital Universitari Son Espases.

Quins records té de la seva infància?

Forçosament ha de ser un record de Porreres. El que recordo de la meua infància és viure un ambient de postguerra on l'ensenyança tenia totes les característiques del règim. També recordo el Pla *Marshall* que va arribar a l'escola en forma de suport alimentari (llet en pols, mantega i formatge). Record els meus mestres a l'escola pública: Rafel Ferrà, Miquel Llinàs i el mestre Vadell.

Durant els mesos d'estiu anava a fer les meses completes; anàvem a batre a veremar i a collir albercocs, garroves i ametlles. Mentre que la gent de ciutat podia anar a fer una estada a l'estranger,

als pobles, durant l'estiu, els joves ajudàvem a la família en els temes agrícoles, i probablement, aquest fet determina d'alguna manera la teua forma de ser.

Què significa per vostè ser *porrerenc*?

Per jo ser *porrerenc* és poder recordar vivències de quan era jove. Sempre que em demanen d'on sóc respon que som de Porreres, Mallorca, i no de Palma per així facilitar la meua ubicació.

El seu pare va ser batle de Porreres de l'any 1962 fins al 1975? Què és el que recorda d'aquells anys?

El que més em va marcar del meu pare va ser el seu caràcter, no es cansava de fer feina mai. Ell va ser mestre d'escola a Son Mesquida, durant 18 anys; per cert, una escola feta durant la república.

El meu pare, curiosament, va llevar la festa del 18 de juliol (dia de l'*Alzamiento Nacional*) amb una gran protesta per part del poble a les portes de l'Ajuntament. El principal motiu no era lògicament ideològic, sinó econòmic-pràctic.

Quines són les seves aficions? Què fa en el seu temps lliure?

La meua principal afició és la música, m'agrada escoltar música de tota classe, sempre estic escoltant música; fent feina, al cotxe, quan arribo a casa. L'afició em ve de petit, a casa eren aficionats a la música, la meua mare em va apuntar a classes de solfeig amb na Catalina de *Can Ros*.

Inclús vaig formar part d'un grup local de música. Jo tocava la guitarra i en Rafel Mesquida *Moi*, tristament desaparegut quan encara era jove, també; en Gaspar Oliver *Gasparín*, tocava la bateria i en Guillem Juan Melià *Retjoler*, tocava el baix. La curiositat d'aquest grup era que no tenia nom, només assajàvem per plaer, sense cap expectativa clara.

Una altra afició que també m'agrada molt és anar a pescar a l'estiu amb la meua barca. No som molt matiner perquè, al cap i a la fi, els peixos s'agafen igual, sobretot si són raors.

Què és el que més el reconforta de la seva feina?

Sempre m'he agafat la medicina com una professió vocacional i bastant divertida. Quan més difícil és arribar a un diagnòstic, més interessant és a l'hora d'esbrinar el problema; perquè en medicina, quasi tot està escrit. Per això, sempre dic als estudiants i metges joves que comencen que el que tenen els malalts és als llibres, només cal trobar la pàgina.

Quina etapa recorda amb més nostàlgia durant la seva llarga trajectòria com a metge?

En acabar la carrera, al juny de 1972, vaig a anar a Barcelona a l'Hospital Sant Pau, on vaig aprendre molta medicina, perquè vaig tenir molts bons mestres, un d'ells mallorquí, en Guillem Verger Garau, germà de Joan Verger Garau, *Notari*, que va ser un dels fundadors de l'Agrupació Cultural de Porreres.

Què ha de tenir un bon metge?

Ha de tenir sentit comú, ha de ser poc pesseter i ha de ser humil. Un bon metge s'ha de preocupar tant de la malaltia del pacient, com de la seva situació social. És necessari escoltar al pacient, perquè ell mateix amb la seva manera d'expressar-se t'està dient el seu diagnòstic i molts de metges no el saben escoltar.

Facultat de Medicina...

Em va costar molt que sortís a la llum, no puc entendre de cap manera com hi pot haver partits polítics que s'oposin a millorar l'oferta universitària a la comunitat que governen. Conec mallorquins que per qüestions econòmiques no

haguessin pogut estudiar medicina; només per això, ja val la pena.

Quina importància té la política per a vostè?

La política té importància, ara bé, l'opinió del polític ja és un altre tema. El que és evident és que els polítics a Espanya poden fer el que volen, inclús poden ser corruptes, mentre que a altres països serien empresonats. Per ser polític has de ser un poc cínic, has de predicar al poble amb el que, al fons, no creus. En política, de vegades, els honrats han de donar més explicacions que els corruptes.

Cap on creu que ha d'anar el sistema sanitari actual?

Ha d'anar cap a la prevenció, tot el demés és apedaçar. Els metges no han de fer medicina per guanyar doblers, han de fer medicina per curar malalts.

Què en pensa del requisit del català a la sanitat pública?

Som de l'opinió que els metges han de

fer un esforç per entendre i, si és possible, poder xerrar una mica de català. Perquè en conec de vinguts de fora que ho han fet, per tant, és perfectament possible.

Una persona especial per a vostè?

La meva dona m'ha donat molta canya, però he de reconèixer que no seria allà on som ara si no hagués estat amb ella. Em vaig casar l'any 1976 a Monti-Sion. La meva dona, que és molt progressista, va prohibir al capellà —el pare Barceló que era el supervisor del col·legi Sant Francesc de Palma, on Miquel Fiol estudià— que llegís l'epístola de Sant Pau.

Preguntes curtes

Un llibre?

Els llibres que escriu en Tomeu Garí.

Un canvi per Porreres?

Modificar el trànsit interurbà.

Un lloc?

L'Hospital Sant Pau. Tant pel metges, com per l'arquitectòica modernista de Domènech i Montaner, deixeble de Gaudí.

Un menjar?

Sopes mallorquines, perquè ara les faig bé; quan era petit, conill amb ceba.

Personatge històric?

Més que un personatge històric anomenaré dues fites: el renaixement i la revolució francesa.

Un polític?

Dos. Enrique Tierno Galván i Mikhaïl Gorbtxov.

Un color?

Verd.

Mostatxo, sí? Mostatxo, no?

Sí. El porto des que era estudiant de medicina, no me l'he tallat mai.

CAP ALÈ MÉS

Magdalena Barceló Oliver. Infermera

Els que crearen la polèmica sobre el decret pel qual es regula la capacitat lingüística del personal del Servei de Salut de les Illes Balears, varen aconseguir el seu objectiu. Aquest no era altre que generar confusió i malestar entre els propis treballadors i entre aquests i els usuaris.

Aquest decret no estableix com a requisit el coneixement del català per a la selecció del personal. La llei 4/2016, aprovada pel Parlament, sí.

Anàlisis Clínicas

Antònia Sastre Barceló
Farmacèutica

Consulta: Dilluns i dimecres
de 8:30 a 10 hores

Carrer l'Almoina, 49
Tel. 971 64 70 84

Assegurances: Adeslas, Asisa-Muface, Agrupació Mútua,
Axa-Mare Nostrum, Imeco-Caja Salut, Groupama, L'Aliança, Novomedic...

El decret descriu com, a quin ritme i amb quin nivell s'exigeix el requisit. En aquest decret s'han rebaixat els nivells de català inicials per a totes les categories i s'estableix una moratòria de dos anys per obtenir el certificat de capacitat.

Amb tantes mesures de precaució i d'excepció no hi ha por que el tema lingüístic sigui un entrebanc per ocupar un lloc de feina a la sanitat il·lenca.

Aquesta polèmica intencionada és un *dejà vu* i és completament injustificada, més enllà del decret.

Pràcticament tota la documentació que es fa servir en l'àmbit sanitari, tant la informatitzada com la que està en paper, està en castellà. Som molt pocs els que fem servir el català escrit. No es pot dir que l'entorn provoca pressió als professionals per l'ús de la llengua catalana.

En aquest debat del decret de català, només s'ha parlat dels professionals i gens del respecte als drets dels pacients, els quals són irrenunciables i són, o haurien de ser, la raó de ser dels professionals sanitaris.

Les qüestions inherents a la salut i a la malaltia han de ser pensades a partir de contextos socioculturals específics en els quals aquests ocorren. L'idioma, la religió i altres característiques culturals s'han de tenir en compte per poder afrontar unes cures adequades.

La malaltia provoca una situació emocional caracteritzada, sovint, per temor, inseguretat, incertesa; a més d'altres sensacions com el dolor o les limitacions físiques. En aquest context compromès, la comunicació és una eina fonamental, tant pel que fa a les expressions emocionals dels pacients i familiars com al fet receptiu dels professionals.

En aquestes situacions no es pot demanar un esforç lingüístic al pacient, el qual ha de poder expressar-se amb la llengua materna perquè hi té tot el dret.

No debades, veiem com molts pacients fan un alè quan troben personal que parla català, com si això fos una excepcionalitat.

El català a les Illes no és excepcional, és la llengua oficial des de fa 34 anys i quasi 800 que n'és llengua pròpia. Crec que ha arribat l'hora que els usuaris deixin de fer alens i que els professionals facin un obligat esforç per millorar la comunicació amb els pacients, que hi tenen tot el dret.

LA NECESSITAT D'UN ESPAI MUSEÍSTIC MEMORIAL PER L'EXHUMACIÓ DE LA FOSSA COMUNA

Joan Ferrà Sansó

Porreres viu un moment històric amb el procés d'obertura de la gran fossa comuna de la Guerra Civil ubicada al Cementiri Municipal. Des del passat novembre el nom del nostre poble s'ha situat en el centre mediàtic en la recuperació de la dignitat de les víctimes i de la memòria històrica. Són molts els mitjans illencs, nacionals i inclús estrangers que han fet ressò de les tasques d'excavació, exhumació i reconstrucció dels cossos trobats amb l'elaboració d'una gran quantitat d'articles, reportatges, entrevistes i documentals.

La feina de la primera fase (s'espera que en un futur pròxim es duguin a terme altres fases de continuïtat) s'ha feta de manera modèlica en tots els àmbits: amb la Societat Aranzadi i els voluntaris que hi han treballat de manera professional i rigorosa; la comprensió que han tingut els porrerencs en tractar-se d'un recinte tan sensible com és el nostre cementiri i sobre un episodi tan obscur com la Guerra Civil; i també de manera modèlica per tota la ciutadania mallorquina que ha visitat l'espai amb respecte i sense crear aldarulls de cap mena.

Des de la gestió cultural no s'hauria de desaproveïtar l'ocasió per elaborar un projecte memorial propi i permanent que expliqui el perquè del procés dut a terme i com aquest s'ha realitzat. Aquest pla hauria de servir per explicar els horribles fets ocorreguts a partir de 1936 i les conseqüències que van

tenir al llarg de bona part del segle xx i, alhora, potenciar els valors democràtics que defensaven les víctimes, un dels motius pel quals van ser assassinades.

Aquest projecte podria englobar els tres eixos temàtics principals al voltant de la memòria històrica: el procés dels assassinats duts a terme darrere l'Oratori de la Santa Creu, el que va significar la repressió franquista a partir de l'any 1936 a nivell social a Porreres i la tasca feta pels moviments ciutadans a favor de la dignificació de les víctimes ja en l'etapa democràtica, que ha permès —després de molta feina durant les darreres dècades— desembocar finalment en l'obertura de la fossa de Porreres.

També s'hauria d'aprofitar el talent de les noves generacions formades fora de l'illa perquè retornin el seu bagatge cultural de l'exterior i l'apliquin a casa, si no, és un talent conreat però desaproveïtat. També s'hauria d'aprofitar l'ocasió per potenciar i revalorar els trets culturals identitaris del nostre poble, no només pels mateixos mallorquins que ens visiten, sinó per fer de reclam al turisme de qualitat que desitjam per a Porreres, donant a conèixer la història i el patrimoni del nostre poble a tothom.

Hem d'aprofitar una ocasió excepcional com l'actual per a portar a terme un propòsit transversal entre tots els actors socials i polítics implicats per reparar el danys soferts, malgrat que aquesta reparació arribi més de 80 anys després dels fets i després de més de 40 anys de democràcia. Cal divulgar i fer pedagogia sobre el que va ocórrer per tal que no torni a passar mai més enlloc contra ningú.

CONTRAPORTADA DEL NÚMERO 152

En Joan Ferrà, per veu de son pare Rafel, ens ha fet arribar la identitat d'una de les dones que surt a la fotografia de la contraportada de l'últim número: es tracta d'Antònia Martorell Veny, mare d'en Rafel. Desconeixem encara qui seria la dona que l'acompanya, que es troba just darrere ella.

floristeria i jardineria

CanMurtó

COMPOSICIONS FLORALS
PER A NOCES, COMUNIONS
I TOT TIPUS DE CELEBRACIONS

C/ Sa Galla, 92 - 07260 PORRERES
Tel. 971 647 053 - Mòvil. 689 689 667
Fax. 971 647 053

NOVES TECNOLOGIES, NOVES ADDICCIONS

Marc Prieto Gornals – Projecte Home Balears

En el darrer número del Llum d'oli, vaig veure l'entrevista de Joan Ferrà a la colla jove de dimonis. Vaig adonar-me de la sort que tenim de viure en un poble viu i amb un teixit associatiu que ens permet fer moltes activitats d'àmbits molt diversos. Són aquestes activitats les que fan que els més joves vulguin sortir de casa i no quedar-se jugant amb el mòbil, l'ordinador o els videojocs.

Actualment, som voluntari al programa CIBER de Projecte Home Balears, que tracta l'addicció dels joves a les tecnologies digitals i al joc, fet que es coneix com a síndrome dels Hikikomori. Hi ha deu joves d'entre 15 i 23 anys fent el programa.

A en *Tomeu* –nom fictici– li agradava jugar als jocs d'ordinador en línia. En un primer moment, jugava en tornar de l'institut i els caps de setmana. Progressivament, va anar augmentant el nombre d'hores, fins que va arribar un moment que s'hi passava tota la nit. Al principi, sa mare no li donava importàn-

cia perquè pensava que quedant-se a casa, el seu fill evitava els perills del carrer (alcohol, gent conflictiva, porros...). Ignorava que els perills també podien estar a casa, amb les tecnologies digitals.

El dematí, en lloc d'anar a l'institut aprofitava per dormir. Només sortia de l'habitació per agafar alguna cosa per menjar i, de seguida, continuava amb l'ordinador. Va deixar de dutxar-se. Sa mare va adonar-se que el comportament del seu fill no era normal. Tantes hores davant l'ordinador havien de ser perjudicials a la força, i així li va fer saber.

Quan estava davant l'ordinador en *Tomeu* perdia el control i a la més mínima contestava malament. Aviat hi va haver faltes de respecte i insults. Era impossible mantenir una conversa amb qualsevol membre de la família sense que generés un conflicte.

Sa mare, conscient del problema sorgit, va decidir demanar ajuda. S'assabentà

del recent programa CIBER de Projecte Home Balears, que tracta aquest nou tipus d'addiccions.

Els comportaments de risc són freqüents a l'adolescència, època de canvis físics i moment de la vida en què els més joves són especialment vulnerables, se senten insatisfets o perduts. Tot això pot crear frustracions i no afrontar aquestes situacions, pot generar addiccions.

L'addicció a l'ordinador, al mòbil i als jocs d'apostes augmenten progressivament, i se'n parla com «les addiccions del segle XXI». Els mitjans de comunicació no ajuden. Coneixem futbolistes, ídols de molta gent, que promouen el joc d'apostes en línia. Es consideren normals, comportaments com les compres compulsives o la connexió permanent a les xarxes socials que no aporten cap benefici personal.

El programa CIBER tracta aquestes addiccions com a conseqüència d'un problema personal no solucionat. Es treballa amb l'autoconeixement i en la gestió de les emocions que permetrà afrontar els problemes i solucionar-los.

Aquests problemes succeeixen en un moment on la tecnologia avança molt ràpidament i el canvi generacional és important. És fonamental la col·laboració dels pares, que comparteixen les vivències amb altres pares que tenen històries similars, amb l'objectiu d'ajudar-se i desdramatitzar situacions. Ara en *Tomeu* està arribant a la fase final d'aquest programa i, entre altres coses, ha recuperat una vida familiar que havia perdut.

PREVENIR L'ADDICCIÓ

- Mai no hem d'entretenir un menor amb els continguts del mòbil o la taula, pel fet que pot sobre estimular el seu cervell: un nin ha d'aprendre a avorrir-se i a tenir paciència.
- Els ordinadors i aparells tecnològics han d'estar a zones comuns on els pares sempre puguin accedir al contingut que estigui mirant el menor.
- Controlar el temps, tenir uns límits clars per a l'ús de les tecnologies.
- El moment per comprar un mòbil a un menor és quan els pares consideren que serà d'utilitat i si en farà un ús responsable, no quan el demani.
- Supervisar les activitats. S'ha de controlar el que es deixa de fer (deures, esport, higiene personal...) o els canvis d'amistat.

ESPANYA 2018, EL FINAL D'UNA DEMOCRÀCIA

Joan Ballester Melià

Rapers empresonats per les lletres de les seves cançons, llibres censurats per dir veritats sobre algun exaltcàrrec del PP, violència policial contra manifestants o votants pacífics, presos polítics, corrupció generalitzada i corruptes que surten impunes; aquest és el panorama que tenim a l'estat espanyol en ple 2018. Amb poc temps, hem vist com la deriva autoritària i repressiva de l'estat ho tenyia i arrasava tot. Ens trobam, massa anys després, al punt de partida dels anys 60 i 70, tornant als lemes de 'llibertat d'expressió i llibertat presos polítics', però per més inri, tot això envoltat d'una aparença de democràcia que fa aigües per tots costats.

Molts vam viure incrèduls els fets de l'1 d'octubre, on la policia espanyola va exercir com mai en els darrers temps la violència amb una dura repressió contra votants pacífics que volien expressar-se en un referèndum d'autodeterminació. També vam ser molts els que pensàvem que aquelles imatges provocarien una reacció de rebuig majoritari; però ens hem trobat amb la complicitat de gairebé tots els partits polítics espanyols, la connivència de la Unió Europea i de pràcticament tots els estats del món, i amb el silenci còmplice dels artistes i intel·lectuals autoanomenats d'esquerres, sempre disposats a defensar la democràcia i els drets humans a Palestina, Irak o Síria, però que quan es tracta del tema català, callen i atorguen per por de ser considerats traïdors a la pàtria. Hem vist com l'escalada repressiva no ha fet més que créixer i augmentar la seva virulència: llibres segrestats per parlar de les relacions entre el narcotràfic i un exalcalde gallec del PP, titellaires empresonats, rapers amb llargues condemnes a presó per cantar —amb poc bon gust, tot s'ha de dir— contra la monarquia o l'estat i nombrosos presos polítics catalans tancats des de fa mesos sense judici. Tot això davant el clamorós silenci d'una part aclaparadora de la societat espanyola.

Tot aquest procés repressiu ha estat possible gràcies al marc de la llei mordassa, que legalitzà la persecució de delictes de pensament i amb el suport dels espanyolíssims PSOE i Ciutadans.

El procés català ha destapat la classe de règim en què vivim: la democràcia dura mentre dura l'obediència. El sentit democràtic que presumeix el PP i bona part de l'estat s'ha acabat davant la sortida de guió de Catalunya i el bloc PP-PSOE-Ciutadans ha decidit actuar com una piconadora en contra de qui no pensa com ells, fent i interpretant les lleis a la seva voluntat.

És un acudit de mal gust que Valtònyc i Pablo Hassel estiguin condemnats a 4 i 5 anys de presó, mentre la gran majoria dels acusats i condemnats per corrupció tant del PP com del PSOE, segueixen al carrer gaudint dels diners que han robat. I tot això en una societat espanyola que s'aixeca indignada quan un poble vol decidir el seu futur, però que, en canvi, normalitza que cap jutge de l'estat sigui capaç de desxifrar la llista de receptors de diner negre dels papers de Bárcenas, qui és M. Rajoy, mentre a aquests mateixos polítics i jutges no els cau la cara de vergonya afirmant que la llei és igual per a tots.

Hem vist com l'estat espanyol ha anat agafant una deriva autoritària desfermada, amb el suport de gairebé la totalitat de partits polítics espanyols i la connivència de les mal anomenades esquerres espanyoles que, davant de la possibilitat d'una solució democràtica al problema polític català, han guardat un silenci eixordador davant de la repressió. El que potser obvien és que en qualsevol moment aquesta carta blanca que s'ha donat per retallar drets se'ls pot girar en contra. Semblen haver oblidat les famoses paraules del poeta alemany Bertolt Brecht, tan conegudes i tan necessàries en el context actual:

«Primer van venir a buscar els comunistes, i no vaig parlar, perquè jo no era comunista.

Quan van empresonar els socialdemòcrates, vaig guardar silenci, perquè jo no era socialdemòcrata. Quan van venir a buscar els sindicalistes, no vaig protestar, perquè jo no era sindicalista.

Quan van venir a buscar els jueus, no vaig dir res, perquè jo no era jueu.

Llavors van venir a buscar-me a mi, i ja no quedava ningú que pogués defensar-me».

«LA TERCERA GARROTADA, LA VA ACABAR DE MATAR»

REFLEXIONS DE GÈNERE SOBRE EL CANÇONER POPULAR

Marina Viedma Font

És masclista el nostre cançoner? Aquesta fou la pregunta principal que es va tractar en un col·loqui al qual vaig assistir i que em va motivar a escriure aquest article. En aquest, diversos experts van analitzar les festes tradicionals de les Illes i el nostre cançoner popular des d'una perspectiva de gènere. Fou en el torn obert de preguntes quan es generà un debat entre el públic en relació, sobretot, a un exemple que havia utilitzat un dels ponents: la cançó «A sa plaça hi ha ballades», la lletra de la qual diu així:

-A sa plaça hi ha ballades
ma mare deixeu-m'hi anar.
-No hi vagis Catalineta

que tompare prest vindrà.
-Tant si ve com si no ve
a sa plaça vull anar.
Quan era un quart enfora
son pare ja va arribar.
-On és na Catalineta?
-A sa plaça a ballar.
Son pare agafa ses cordes
i un garrot a cada ma.
Sa primera garrotada
un braç ja li va trencar.
Sa segona garrotada
mig morta la va deixar.
Sa tercera garrotada
la va acabar de matar.
Son pare quan la va veure
ell se va voler penjar.
I sa mare dins sa cuina
que rebenta de plorar.
Que s'esclati i mal rebenti!
No li fos deixada anar!

Des d'un primer moment, escoltar atentament aquesta lletra produeix a la majoria un rebuig automàtic. Però llavors algú va fer la reflexió «i si aquesta lletra sorgí com a denúncia a uns fets aberrants amb l'objectiu d'evitar que es repetissin?».

Com ja sabem, el cançoner popular ha sigut un clar reflex de la societat i una de les fonts de cultura més importants. És en part el nostre cançoner qui ens representa com a poble, per tant, m'agradaria plantejar si a mesura que la societat avança, és necessària una evolució de les cançons que han quedat obsoletes i que ja no representen el col·lectiu que les canta.

La primera reflexió que vull fer és sobre el terme de "tradició" actual. Cal tenir present que aquesta no es remunta als inicis del temps, és una "invenció" sorgida al segle XVIII per tal de rebutjar el que venia de fora i crear una identitat i

un sentiment de pertinença: una idea de nació. Està clar que hi ha una tradició oral que ve d'enrere i que s'ha anat passant de generació en generació, però algú, en un moment determinat, va decidir fixar i separar un repertori i titllar-lo de "tradicional". Aquest algú deixà fora una immensa part del que llavors es cantava i que considerà poc important, inapropiat o de mal gust. Així, les institucions foren qui decidiren quin era el repertori acceptat establint quina volien que fora la tradició. Però, és possible un canvi en aquest cançoner?

Consider que és molt difícil saber per què sorgiren i es cantaven cadascuna d'aquestes cançons. Tal vegada, com defensava una part del públic del col·loqui, es tractava de denunciar els fets masclistes. Però, de la mateixa manera, ho podrien cantar com un advertiment a les dones, perquè com s'insinua al final de la cançó, tot es culpa de la mare que va deixar anar na Catalineta a ballar sense fer cas als advertiments del seu pare. En aquest sentit, necessitaríem una màquina del temps per desxifrar-ho i, de fet, no pens que fer-ho sigui el més important. Crec però, que hauríem de fixar-nos més en el present, perquè avui dia aquestes cançons es canten més del que ens pensam. De fet, diverses persones m'han comentat com sense anar més lluny, a Ferreries (Menorca) encara avui durant les festes de Sant Bartomeu canten "A sa plaça hi ha ballades" en forma de responsori, enmig de la plaça a vessar. Val a dir, que no crec que la gent sigui conscient que el que està cantant i repetint són una apologia d'uns fets inacceptables; i aquí rau el problema. Si se segueix cantant aquesta part del repertori sense fer-ne cap reflexió, estam retroalimentant aquest masclisme "encobert" en forma de cançó fins al punt de

Germans Leiva

Antonio Marqués, 2
07003
PALMA DE MALLORCA
Tel. 971 76 34 92
Fax: 971 75 19 63
www.viajespegaso.com

normalitzar uns fets i unes pràctiques que haurien de ser ja rebutjades.

Amb tot això no estic parlant de l'eliminació automàtica d'aquesta part del repertori. El que propòs, doncs, és que si aquest es canta, sigui després d'una reflexió i d'una condemna a aquestes lletres, tant la de "A sa plaça hi ha ballades", com moltíssimes altres que de manera oculta parlen d'assassinats, violacions, maltractaments o cossificacions de la dona.

Així mateix, hem de dir que una transformació d'aquestes lletres podria ser també una alternativa, tot i que sol ser més difícil ja que així estariem modificant la "tradició" i molta gent no ho accepta. Hauríem d'acabar amb la idea d'autenticitat i tradició intocable. Les tradicions i la cultura són o haurien de ser un reflex de la societat que les considera pròpies, així com ho són del seu passat. És important conservar i conèixer d'allà on venim ja que és el que ens ha fet ser qui som i com som. Però s'ha de ser conscient que en el moment que una cultura no reflecteix la seva societat, es genera un greu distanciament entre les dues parts fins al punt de convertir-se en folklorisme. No cal oblidar que el naixement del concepte de música popular tradicional prové de la difusió del pensament de l'alemany Johann Gottfried Herder. La identitat d'un poble doncs, més que una essència real és un constructe mental que té uns clars condicionants polítics, socials, econòmics, etc. Per tant, volem seguir sent una societat masclista representada per aquestes cançons com fa tants anys o és necessari assolir un progrés? Com deia el musicòleg italià I. Machiarella «No es tracta d'evocar el passat, sinó una cultura que està viva».

Per acabar, vull citar unes paraules de la feminista Chimamanda Ngozi Adichie al seu discurs al TEDTalk que crec molt adients per tot el que he explicat. Esper que us facin reflexionar sobre el que he

dit i que aquest article pugui iniciar un debat que crec necessari i que encara no s'ha encetat.

«Quin és el sentit de la cultura? En última instància, la cultura té com a finalitat garantir la conservació o la continuïtat d'un poble. [...] La cultura no fa la gent. La gent fa la cultura. Si és cert que no

forma part de la nostra cultura el fet que les dones siguin éssers humans de ple dret, aleshores podem i hem de canviar la nostra cultura».

Chimamanda Ngozi Adichie.

https://www.ted.com/talks/chimamanda_ngozi_adichie_we_should_all_be_feminists

PAPERERIA ALMOINA

Llibreria

Fotocòpies

Objectes de regal

C/. Almoína, 10
Tel. 971 16 80 19

i ara, Solarium

Non Estil
PERRUQUERIA I ESTÈTICA

UNISEX

PERRUQUERIA

extensions
tallats de moda
tints
banys de color
tota casta de metxes
moldejats
desarissat
recollits
núvies
comunions
etc...

ESTÈTICA

depilacions
neteja cutis
decoració d'ungles
tint de pestanyes
moldejats de pestanyes
massatges
manicures
pedicures
maquillatges

**obert de dimarts a divendres de
9 a 12 i de 15 a 20 h
dissabte tot el dia**

C/ Passaratx, 114
Tel. 971 166 646 - PORRERES

MARIA FONT LLITERAS MOLLETA

DONA PAGESA, SENZILLA I RESERVADA

Joana Mora Cerdà

Maria Font Lliteras, *Molleta*, va néixer dia 29 de desembre de l'any 1921 a Porreres a l'actual carrer de l'Almoina. És filla de Tòfol Font Barceló *Mollet* i de Margalida Lliteras Gornals, *des Pagarets*. És la petita de cinc germans: en Joan, en Miquel, en Tòfol, na Miquela, na Margalida i en Jaume. Només queda ella.

Als seus 97 anys viu tota sola al carrer Nou, a prop dels seus tres fills: en Miquel (1953), en Tòfol (1956) i en Joan (1959).

Els seus avantpassats vivien de la pagesia i ella continuà amb el seu marit cuidant i treballant la terra.

Esposa, mare, padrina i repadrina. Mirant una fotografia comenta: «és tota la meua família! Fills, nores, nets, netes i renets».

Ens rep a ca seva un dilluns, entrada de fosca, per parlar de records d'antany, del poble, anècdotes viscudes, de la vida... Ens envoltam a la camilla i comencem a fer memòria. «Què he de dir-vos? No he fet res important, a ca nostra sempre hem estat foravilers!» Foren les primeres paraules que digué.

De petita va viure amb la seva família a fora vila concretament a Can Vinyes, un indret del terme de Porreres situat a prop de Son Morlà, Son Gall i Son Buscai. També estaren dos anys a Alcoraia.

«Sempre hem estat foravilers: molta feina i pocs doblers!»

Educació i diversió

«Vaig anar a ca les monges franciscanes. El matí donàvem la lliçó i fèiem escrip-

Enfilant tomàtigues

tura a l'escrivania (lloc específic per practicar l'escriptura). Estudiàvem història sagrada, mapes, fèiem randa i brodàvem. Després dels 10 anys, vaig treballar a fora vila per ajudar els de ca nostra».

«A l'escola, només hi vaig anar fins als 10 anys»

«No hi havia molt de temps per divertir-nos! Ben prest ens posàvem a fer feina al camp. Això sí, en temps de Quaresma anàvem als 12 sermons a l'església i llavors a veure passar el tren a l'estació. [...] Els diumenges, després de dinar, al pati de ca ses monges passàvem l'hora-baixa.

Entre l'any l'única diversió que hi havia era anar a les novenes, als sermons i a les processons: record que de Sant Roc a Sa Fira, un diumenge al mes, la banda de música oferia un concert a Plaça,

damunt un cadafal alt. D'altra banda, al Centre Parroquial i a l'Oratori de Sant Felip feien comèdia».

El temps de la fam

«Menjàvem el que teníem: arròs, fideus, conill, caragols... Quan els meus pares vivien a Can Vinyes, prop de la possessió de Son Jordi, hi havia moltes cases disperses. Teníem una petita botiga on veníem mariol·los, oli, sucre, arròs... Els diumenges anàvem a missa a Es Pagos. [...]

En temps de la guerra als foravilers els feien declarar tot el que tenien i havien collit. El meu pare va comprar un molí de moldre gra. Férem un clot per amagar-hi el blat. Gràcies a Déu!, no vàrem menjar mai pa groc.

[...]Teníem una cartilla de racionament amb la qual et donaven oli. No em va passar mai pel coll! M'estimava més menjar pa torrat i un poc de saïm. Carn de me, només la menjaven per Pasqua».

Noces i volta de nuvis

«En aquell temps, tothom sortia a la fresca cada vespre d'estiu. Tots ens ajuntàvem al carrer. A ca en Joan Noguera, que després fou el meu marit, eren set germans i vivien al mateix carrer que la meua família. Així va ser com el vaig conèixer. Ens casà el rector Gabriel Adrover, que feia poc que era a Porreres, l'any 1952 a l'església parroquial. Jo tenia 29 anys. Després, anàrem a Can Beltran a menjar xocolata amb ensaimades».

Als anys 50 no era molt habitual que després de les noces i el refresc els nuvis sortissin de volta fora de Mallorca. Però na Maria i en Joan, que tenien un familiar que vivia a Catalunya, anaren a Barcelona en vaixell per seguir cap a Puigcerdà i a Saragossa. «Em vaig marejar com un moix!» diu madò Maria.

No té cap testimoni gràfic d'aquest viatge, que segurament va ser ben especial per als recents casats. «En aquell temps no feien fotos. Record que venia un fotògraf al pis de ca na Mulet, a la placeta d'en Lluc, una vegada al mes».

Els tres fills d'en Joan Noguera i na Maria Font viuen molt a prop de ca sa mare, la qual cuiden i visiten cada dia.

La feina diària de madò Maria és donar menjar a les gallines, passar l'espolsador per tot els mobles de la casa i, de tant en tant, fer un bon brou per als fills, nores, nets, netes i renets.

Una passejada a peu pel carrer Nou

Fem memòria. Recordam les botigues i les famílies que hi havia al carrer Nou de Porreres. Començam per la part de dreta el pati parroquial: «hi havia una botiga, ca na Coloma Mietxa, que venien sifons, sabó negre, pinya, gasos... Més avall, ca ses Verderes, que regentaven una botiga de robes; a la cantonada del carrer Sala i Verd, hi

Pelant ametles amb els renets.

havia ca les Madams, dues germanes que havien estat a França; ca na Vanrella; cas Bombo; ca na Frare; ca s'Escolà Noguera; ca madò Mates; Can Galluro, on vivien el sen Rafel i madò Francina; la posada de son Nebot; can Xesc Formatge... A l'altra banda de carrer destacàvem la impremta Rosselló, la central de telèfons, can Pere de Ses Nines, ca na Mainova; ca ses Boniques, que eren unes senyores de Ses Salines; can Miquerillo... En aquest carrer hi devia haver una quarantena de nins i nines als anys de la meua infantesa!»

El transport públic i cotxes particulars

«Per anar a Ciutat ho feien en carro. Jo era tan gran com ara i no hi havia anat mai. En Pep Colau tenia un cotxe que feia servir de taxi. En Miquerillo tenia una galera i anaven a Lluc. Quan eren a mitja pujada, les persones que duia havien de baixar per empènyer la galera. Més tard, comprà una camiona per anar de Porreres a Ciutat».

«No ho haguéssim cregut mai que cada persona tengués un cotxe a ca seva!»

Algunes anècdotes

«Un dia es presentaren a Can Vinyes uns carabiners i ma mare no els va deixar entrar si no duïen una ordre. Un d'ells li va dir: «Madoneta si teniu res digau-ho i treis-ho». Teníem un amagatall entre dues parets i allà hi guardàvem tabac».

«Acabada la guerra del 36 a Porreres enramellaren alguns carrers amb uns arcs fets de mata. Em vaig posar un vestit vermell i negre que eren els meus colors preferits. Quan vaig ser devora l'església un dels falangistes que hi havia per allà em digué: «Ves a llevar-te aquest vestit ara mateix!». Tot va ser pel simbolisme d'aquests colors».

Madò Maria encara cuina, llegeix el «Diario de Mallorca» cada dia i comenta que «els polítics fan els comptes a tothom i no el saben fer a ca seva. I parlant de polítics et dic que en Rostoi (Rajoy) està ben arreglat!».

L'any passat encara va entrecavar alls, però aquest ha estat dur, diu. «Si tornau vells ja sabreu el que és!».

HA CANVIAT MOLT LA PAGESIA, O TAMPOC HA CANVIAT TANT?

Adrià Domènech Simó

Tots els canvis a la vida són relatius. Depenent de com es miren les coses, quan es miren i, sobretot, qui i amb quins ulls les mira, un pot pensar que és un gran canvi o un petit canvi. I és que no és el mateix parlar de les cases amb més alt poder adquisitiu, que de les cases més

humils. Ben igual que no és el mateix parlar dels jornalers, com de la gent que treballa la seva pròpia terra.

Retorno a un bocí d'article que vaig escriure el passat mes de juny (Llum d'Oli núm. 150). En ell hi figurava la següent pregunta i resposta d'una entrevista al meu padrí, a *La Vanguardia*, el 1997.

-La Vanguardia: Què voldria que fossin els teus nets?

-Joan: Lo que ells vulguin ser, però m'agradaria que no fossin pagesos, ens tenen abandonats.

Doncs sí, el 1997 el meu padrí desitjava que no fóssim pagesos, i mireu, els 2 nets hem acabat seguint la tradició familiar i treballant les terres de casa.

Però per què, una persona gran i retirada de la vida laboral, no volia que els seus nets seguíssin els passos dels seus avantpassats? Doncs, no és gens difícil d'entendre. Dins l'imaginari de cadascú, a base de viure experiències i vivències construïm la nostra manera d'entendre una història o un fet.

El meu padrí Joan —com tants d'altres— igual que el meu pare, estaven acostumats a marxar cap al tros quan just començava a clarejar. El meu pare m'explica que als anys 60 només es podien salvar d'anar-hi els diumenges, si anaven a caçar o a missa.

En general, es treballaven bastantes més hores que avui dia, sobretot quan s'allargava el dia, ja que s'aprofitaven més les hores de sol. Tot i així, malgrat es treballessin més hores i amb feines molt més pesades; en general, s'anava més tranquil i sense tanta pressió.

Un altre tema que ha canviat és la duresa de les feines. Als anys 50, 60... per poder fer qualsevol plantació, s'havia d'eixartigar amb aixada i espiocs, tot arreu. També s'aprofitaven els primers anys després d'eixartigar, ja que la terra era verge, per plantar tomaqueres, cigrons, síndries, etc. entre mig de la plantació. L'hort era un altra font indispensable per mantindre la família, però també, per mantindre tots els animals de casa.

El temps de la collita, qui tenia masos, s'emportava tots els animals cap allà, i tota la família s'hi instal·lava durant aquestes set-

manes per aprofitar més el temps, ja que els viatges del tros a casa feien perdre bastant temps.

Vist com es treballava abans, quins canvis podríem dir que són els més considerables?

Com ja hem dit, els horaris és evident que han canviat. Per una banda les hores treballades a la vinya, avui en dia, no necessàriament abarquen de sol a sol, sobretot a la primavera i a l'estiu. I per altra, el fet que els carros i matxos hagin desaparegut dels nostres carrers, ens permet una millor organització i gestió del temps.

Parlar d'eixartigar avui en dia és tornar dècades enrere. Aquest és un dels canvis més grans que hi ha hagut a la pagesia. A dia d'avui entra una màquina giratòria al tros i prepara el terreny perquè el puguis plantar en tan sols uns escassos dies. Dècades enrere podies estar anys per preparar aquest mateix terreny.

I, possiblement, el canvi més gran és el context econòmic. Als anys 50, 60 es treballava a la pagesia per poder menjar i mantindre mínimament la família. Avui en dia, tot i que hi continua havent sectors de la societat amb gran precarietat, no es compara amb la misèria que es vivia en aquells temps.

I en quins aspectes diríem que no s'ha canviat tant?

Hem de pensar que Porrera està situada al Priorat, una zona de muntanya, que la mecanització a l'hora de treballar el dia a dia tampoc ha estat tant forta com en altres zones. Sí que és veritat que les plantacions noves, es treballen de forma diferent, ja que pot entrar el tractor, per fer els tractaments, llaurar, etc. També hi ha utensilis com les tisores elèctriques —per destacar-ne algun— que han ajudat. Però a les vinyes velles i els costers, per exemple, els tractors no hi poden accedir per treballar, tot el treball és manual, això fa que la forma de treballar tampoc no hagi canviat tant, i la duresa i esforç físic aportat sigui major i, lògicament, més apreciat i valorat.

Poder viure dignament de la pagesia a Porrera avui en dia és una opció que qualsevol jove, i no tant jove, pot valorar i plantejar-se, gràcies a la gran projecció que té el vi del Priorat arreu del món. Per acabar, només vull fer la següent reflexió, si a dia d'avui aquella pregunta de: què li agradaria que fossin els seus nets, li fessin al meu pare, jo estic segur que la seva resposta seria diferent a la que va tindre el meu padrí.

DONAM LA VOLTA A LA CLASSE: FLIPPED CLASSROOM

Col·legi Verge de Monti-sion

És per tots conegut que des de fa temps l'educació reclama nous plantejaments i enfocaments metodològics que donin noves respostes al nostre alumnat. El nostre centre inicià fa dos cursos una aposta ferma i decidida per treballar amb metodologies que reflectissin la necessitat de tenir com a referència el treball cooperatiu. El nostre objectiu és establir les bases per les quals els nostres alumnes adquireixin competències per treballar de forma cooperativa com a instrument d'aprenentatge, creixement personal i d'èxit en el seu futur acadèmic i professional. A més, també pretenem situar l'alumne al centre del procés d'ensenyament-aprenentatge; crear un ambient motivador, engrescador i interactiu; fer ús de la tecnologia com a eina per accedir al coneixement i de creació de productes; atendre els alumnes de manera individualitzada i «aprendre fent» (*learning by doing*). Amb aquest esperit hem enfocat l'Aprenentatge Basat en Projectes (ABP) a les àrees de Ciències.

Per altra banda, ens hem replantejat quin ús fèiem de la tecnologia com a eina educativa. La plataforma *Google Suite for Education* ens ha permès fer avançar significativament en la competència digital dels alumnes, que ha millorat exponencialment en poc temps. Poder treballar amb *Google Classroom* a 5è i 6è ens ha permès compartir un espai virtual a través del qual els alumnes reben, creen i envien continguts de les assignatures. Amb la intenció de donar suport a aquest camí, l'AMPA ha adquirit trenta dispositius *chromebooks* per poder fer front a aquests nous reptes.

Els cursos de 5è i 6è treballen amb el model de classe inversa (en anglès, *flipped classroom*) que és un model pedagògic segons el qual els estudiants aprenen nous continguts amb la visualització de vídeos de contingut educatiu, normal-

ment a casa, per després realitzar les tasques que s'hi puguin vincular a l'aula i amb el suport personalitzat del mestre. La classe inversa suposa capgirar o invertir allò que s'ha considerat el sistema tradicional d'aprenentatge, en què els estudiants reben classes en una aula, fan deures a casa i realitzen proves o exàmens a l'aula sobre el que s'ha après.

A l'aula **capgirada** els estudiants estudien primer la lliçó pel seu compte fent servir vídeos educatius o infografies preparades pel professor o tercers; després, a classe, apliquen els coneixements o competències adquirides resolent problemes o tasques de tipus pràctic. Utilitzam aquest model com a instrument per treballar amb dinàmiques cooperatives i ABP. El professor dona suport i ajuda els alumnes a resoldre activitats, més que no impartir la classe a la manera tradicional.

Inconvenients:

- Alumnes que no sempre tenen accés a la tecnologia: alguns fan servir les instal·lacions de la Biblioteca Municipal de Porreres, on en últim cas hi accedeixen fora de l'horari escolar.
- S'ha de motivar els alumnes amb reforç positiu per assegurar-nos que tots vegin els vídeos.
- El volum de feina del mestre augmenta: preparar vídeos i tasques necessita de temps i dedicació. Es fa necessària una

bona programació estructurada i pauta-da.

- Manca d'informació de les famílies: per treballar amb aquest model, és importantíssim que les famílies el coneguin i n'estiguin informades i, al mateix temps, que comptin amb la nostra col·laboració i proximitat per a resoldre qualsevol dubte.

Avantatges:

- Millora l'actitud, motivació i participació dels alumnes cap a l'assignatura.
- El mestre rep *feedback* constant, la qual cosa permet detectar les dificultats que presenten els alumnes. El docent exerceix d'acompanyant i guia en el procés d'ensenyament-aprenentatge i és determinant ja que pot personalitzar l'atenció a l'alumnat i atendre la diversitat dins i també fora de l'aula, ja que és freqüent que els alumnes contactin amb el mestre mitjançant correu electrònic per resoldre problemes o dubtes.
- Els alumnes assumeixen una responsabilitat important en aquest procés. Prenen consciència que el seu paper és actiu i que és important **aprendre a aprendre**.
- Els continguts són accessibles en qualsevol moment i lloc: l'alumne pot visionar els vídeos les vegades que ho necessiti. Aquest canal pot potenciar les probabilitats d'aconseguir l'èxit.
- Transforma l'aula en un espai interactiu. Permet dedicar temps dins classe a treballar amb dinàmiques cooperatives.
- Fomenta la creativitat i el pensament crític. Les dinàmiques d'aula afavoreixen que els alumnes creïn productes en forma de text, d'artefactes digitals o de caire manipulable.
- Crea un bon ambient de col·laboració entre l'alumnat. El treball cooperatiu és constant i imprescindible.

ACTIVITAT DEL C.A. PORRERES

Junta del Club d'Atletisme de Porreres

Aquests primers mesos de l'any per una banda han estat molt productius a nivell d'èxits pel CA Porreres i, per altra banda, molt densos pel que fa a les competicions i a les jornades d'atletisme. Tant la directiva del club com el cos tècnic volem remarcar el gran esforç dels nostres atletes que han entrenat fort per poder rendir al màxim durant aquests mesos.

Un dels èxits més importants és el tercer lloc (categoria sub16) aconseguit per na Marta Obrador al Campionat de Balears de Cros, celebrat a Menorca dia 11 de febrer, resultat que li va permetre participar al Campionat d'Espanya de Cros amb la selecció de Mallorca, celebrat a San Pedro del Pinatar (Múrcia) dia 4 de març. Premi ben merescut després d'una molt bona progressió de resultats durant tota la temporada de crossos. Una altra fita remarcable és l'aconseguida per l'equip femení Sub12 que es proclamaren campiones de Mallorca en el Cros Mateu Domínguez celebrat el 14 de gener (equip integrat per: Laura Casbas, Paula Obrador, Apol·lònia Nicolau, Maria Teresa Nicolau, Gracce Pérez i Aina Rigo).

A part d'aquests resultats, el CA Porreres ha participat a moltes altres jornades de pista, controls i crossos aconseguint grans resultats i pòdiums; sobre tot, en categories Sub12 i Sub10. A més, es va organitzar una expedició a Menorca per participar i animar durant la celebració del Campionat de Balears de Cros. Vam viatjar unes trenta persones entre atletes, famílies, directiva i entrenadors; va ser una gran experiència tant esportiva com social.

CAMPIONAT DE BALEARS DE CROS MENORCA 2018

L'atleta sub14, Joan Carles Alcina Servera (12 anys), ens explica la seva experiència del viatge amb l'expedició del CA Porreres a Menorca per a participar al Campionat de Balears de Cros 2018.

Dissabte, 10 de febrer ens vàrem veure a la 1 de la matinada al parc de n'Hereveta per partir cap Alcúdia, des d'on havíem d'agafar al vaixell per anar cap a Menorca —on se celebrava el

Joan Carles Alcina Servera (21/08/2005)

Campionat de Balears d'Atletisme de Cros. Tòt i que esperàvem un viatge mogut, va ser un trajecte tranquil. La competició era diumenge i, com que a les 6 del matí ja érem a Ciutadella, vam poder aprofitar el dissabte per visitar l'indret i, després, anar cap al nostre hotel a Maó. Els nostres entrenadors ens van fer sopar de pasta i anar a dormir prest per tenir energia per a l'endemà.

Ara ve el dia important: la competició. El diumenge ens vam aixecar ben prest i vam fer un bon berenar. Devers les 9 ja érem al Golf de Son Parc, on es realitzava la competició i havíem d'escalfar. La cursa va ser un poc dura perquè hi havia molt de fang i bassiots. A jo em va tocar córrer 3500m i vaig quedar el 12è de la meua categoria. A part de jo, també hi participaven 9 atletes més del nostre club. Tots ens vàrem esforçar molt i ho vam fer el millor que vam poder. Voldria destacar la sorpresa que ens va donar na Marta Obrador perquè va fer una molt bona carrera aconseguint fer 3a de Balears en categoria sub16, a només 3 segons de la segona classificada.

Aquest va ser el meu primer Campionat de Balears i em va agradar molt. Abans de la carrera vaig sentir un poc de nervis, però quan el jutge va donar la sortida, se'n van anar tots. Em vaig sentir molt a gust durant tot el viatge perquè a part de competir vam ser com una gran família.

M'agradaria poder tornar l'any que ve i recomanaria a tots els meus companys que s'animin a córrer perquè cada carre-

LLEGEIX
LLUM D'OLI

ra és una cosa diferent i de cada vegada millores i gaudeixes més.

CONSELLS DE L'ENTRENADOR

La importància de l'entrenament invisible

L'entrenament invisible el podríem definir com tots aquells factors que poden influir en el rendiment d'una persona a part de les sessions d'entrenament pròpiament dites.

Un dels factors més importants i que més se sol oblidar és el descans. Per això, voldríem donar un parell de pautes bàsiques sobre el descans:

-No per més entrenar millores més ràpid la teva forma. S'ha d'entrenar bé i en la dosi òptima.

-S'hauria de descansar almenys un pic per setmana.

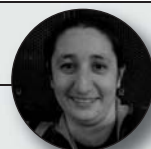
-S'han de respectar les hores de son. Unes 8h al dia.

-Cada unes 4-6 setmanes d'entrenament fort, hem de permetre'ns una setmana més suau i amb més dies de descans.

A banda del descans, també formaria part d'aquest entrenament invisible la nutrició, l'estrès laboral i familiar, l'estil de vida, l'entorn, etc.

UN SOMNI FET REALITAT

Cati Nadal Ato

Fila de dalt, d'esquerra a dreta: Joan Ramon Garcia, Guillem Barceló, Joan Castanyer, Miquela Juan, Margalida Nicolau, Cati Riera, Jessica, Joana Valcaneras, Agustí Servera i Paquita Aragunde.

Fila d'enmig: Joana Blanch, Marta Robles, Laia Gil, Agustina Binimelis, Pilar Caldes, Maria Nicolau, Mieria Ximelis i Cati Nadal.

Fila de baix: Thais de Dios, Marisol, Carme Marí, Xisca, Abril, Ariadna Gil, Neus Lladó, Miquela Barceló i Nora.

Al passat número 149, presentàvem molt il·lusionades als lectors i lectores del Llum d'Oli l'equip femení de la UE Porreres. Ara ja fa més d'un any de l'existència i funcionament de l'equip femení de futbol, format per 26 nines federades, un fet impensable ara fa uns anys i que ens demostra que si hi ha iniciativa, hi ha resposta dins l'esport femení.

Després de jugar la Copa Federació el mes de novembre, començaren una lliga que ja du tretze partits disputats.

Així, tot i ser un equip molt novell, han aconseguit dues victòries: la primera, contra la Fortalesa de Sa Pobla amb un resultat de 1-0 i, la segona, contra el Santanyí, on s'imposaren amb un contundent 3-0. No és fàcil guanyar dins Ses Forques!

A poc a poc, i de cada vegada més, amb l'esforç que fan i les ganes que hi posen, els resultats van millorant i aquestes nines van creixent no sols com a jugadores i esportistes, sinó també com a persones. Al cap i a la fi,

el fisioterapeuta, Guillem Barceló i les dues delegades, Joana Blanch i Paquita Aragunde.

A l'hora d'escriure aquestes línies encara no ha acabat el mes de març, per la qual cosa encara no s'haurà disputat el seu primer triangular, convidades per l'Independiente de Palma, el 31 de març. Esperem que aquesta segona volta vagi bastant millor que la primera i que vengui acompanyada de moltes victòries. Ànim i a seguir lluitant!

l'esport no seria el mateix sense el vessant humà que comporta la feina i el joc en equip.

S'ha de dir que si tot això és possible és gràcies —en part— al temps i la feina que hi dediquen tota una sèrie de persones de l'equip tècnic, com l'entrenador Joan Castanyer; el segon entrenador, Agustí Servera; l'entrenador de porteres, Ramon Garcia;

Carrossa de les Rondalles Mallorquines (Grup Foganya, festes de Primavera de Manacor 1980). Drets, d'esquerra a dreta: Miquel Rigo Sastre, Francisca Rigo Binimelis de Son Ànied, Joan Andreu des Riguers, Antònia Rosselló Tomàs Guia, Jaume Martorell Cerdà del Moli den Donzell, Bernat Bordoy Sitjar de son Jeroni, Toni Rigo Sastre, Bernadí Coll de can Cremat, Sebastià Mora Estarellas Serena, Francesc Monserrat Vaquer Panticut i Catalina Rigo Sastre. Asseguts: Catalina Barceló Mestre Fama, Jaume Rosselló Verger Guia i Jaume Martorell Janer del Moli den Donzell.